

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ"

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНИХ РОБІТ
для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-кваліфікаційного рівня - магістр
денної форми навчання

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 2 від 24.05.2018 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2018

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ"

До друку дозволяю

проф. Мигущенко Р.П.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНИХ РОБІТ
для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-кваліфікаційного рівня - магістр
денної форми навчання

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 2 від 24.05.2018 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2018

Методичні вказівки до виконання дипломних робіт для студентів спеціальності 071 “Облік і оподаткування” денної форми навчання / уклад. Н.С. Краснокутська, Г.М. Коптєва. – Харків: НТУ «ХПІ», 2018. - 69 с.

Укладачі: Н.С.Краснокутська, Г.М. Коптєва

Рецензент Соколенко В.А.

Кафедра менеджменту та оподаткування

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	6
2 ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ.....	7
2.1 Вибір теми дипломної роботи і погодження її з керівником.....	7
2.2 Оформлення графіка роботи, листка-завдання і робота над укладанням плану.....	7
2.3 Підбір і вивчення літератури.....	8
3 КЕРІВНИЦТВО І КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНИХ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ.....	9
3.1 Загальне керівництво кафедри.....	9
3.2 Робота з керівником.....	9
4 ПІДГОТОВКА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ.....	10
4.1 Загальні рекомендації з написання дипломної роботи.....	10
4.2 Структура та зміст дипломної роботи.....	11
4.2.1 Титульний аркуш.....	12
4.2.2 Завдання на роботу.....	12
4.2.3 Анотація.....	12
4.2.4 Зміст.....	12
4.2.5 Вступ.....	13
4.2.6 Загальні рекомендації з написання основної частини дипломної роботи.....	15
4.2.7 Вимоги до змісту основної частини дипломної роботи (за розділами).....	16
4.2.7.1 Теоретичний розділ.....	16
4.2.7.2 Аналітичний розділ.....	18
4.2.7.3 Оптимізаційний розділ.....	20
4.2.8 Висновки.....	21
4.2.9 Список використаних джерел.....	22
4.2.10 Додатки.....	22
4.2.11 Автореферат дипломної магістерської роботи.....	22
4.3 Мова викладення матеріалу.....	24
5 ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	26
5.1 Загальні вимоги.....	26
5.2 Скорочення.....	28
5.3 Переліки.....	29
5.4 Позначення величин.....	29
5.5 Числові значення.....	30
5.6 Нумерація.....	30
5.7 Ілюстрації.....	31
5.8 Таблиці.....	33
5.9 Формули та рівняння.....	34

5.10 Загальні правила цитування та посилання на використані джерела.....	35
5.11 Оформлення списку джерел інформації.....	36
5.12 Додатки.....	37
6 ПІДГОТОВКА І ЗБІР ДОКУМЕНТІВ.....	37
7 ПОПЕРЕДНІЙ ЗАХИСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ.....	38
8 НОРМОКОНТРОЛЬ І ДОПУСК ДО ЗАХИСТУ.....	39
9 ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ....	40
10 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	42
Додаток А Рекомендована тематика дипломних магістерських робіт за змістовними блоками.....	44
Додаток Б Зразок заяви на затвердження теми дипломної роботи.....	47
Додаток В Форма бланку листка-завдання до дипломної роботи.....	48
Додаток Д Зразок оформлення титульного аркушу.....	53
Додаток Е Приклади складання анотації на дипломну магістерську роботу.....	54
Додаток Ж Приклади оформлення змісту за темою дипломної магістерської роботи.....	55
Додаток К Приклад розміщення тексту на сторінках.....	56
Додаток Л Зразки оформлення таблиць, рисунку у додатках.....	58
Додаток М Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у дипломній роботі.....	59
Додаток Н Структура відгуку керівника та рецензії.....	61
Додаток П Приклад оформлення рецензії.....	62
Додаток Р Зразок оформлення довідки з бази переддипломної практики.....	63
Додаток С Зразок оформлення автореферату дипломної магістерської роботи.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	68

ВСТУП

Державна атестація магістра передбачає захист дипломної роботи, яка є самостійним дослідженням, виконаним на завершальному етапі навчання в університеті. Дипломна магістерська робота є кваліфікаційною письмовою роботою, що дає змогу підтвердити рівень засвоєння студентом-магістром теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраною спеціальністю.

Методичні рекомендації розроблені відповідно до вимог галузевої компоненти стандартів вищої освіти з підготовки фахівців рівня "магістр" усіх спеціальностей та призначені для надання допомоги студентам у виконанні дипломної магістерської роботи згідно з чинними стандартами України. Вони розкривають послідовність етапів виконання дослідження, містять основні вимоги, які висуваються до змісту та оформлення дипломної роботи, порядку захисту та оцінювання.

Метою видання цих методичних рекомендацій є роз'яснення студенту основних організаційних і методичних елементів структурно-логічно пов'язаних між собою етапів:

1 Підготовчий етап: вибір теми дипломної магістерської роботи і погодження її з керівником; затвердження теми та плану дипломної магістерської роботи, оформлення графіка роботи, відбір інформаційних джерел та їх опрацювання, листка-завдання і робота над укладанням плану; підбір і вивчення літератури.

2 Проходження переддипломної практики. Збирання фактичного матеріалу під час проходження практики на об'єкті дослідження.

3 Керівництво і контроль за ходом виконання дипломних робіт: загальне керівництво кафедри; робота з науковим керівником.

4 Робота над змістом дипломної роботи: загальні засади; характеристика структурних елементів дипломної магістерської роботи; мова викладення матеріалу. Оформлення дипломної магістерської роботи.

5 Підготовка і збір документів: відгук керівника; рецензія зовнішнього фахівця. Апробація матеріалів дослідження (доповідь на студентській науковій конференції, підготовка наукових статей і тез тощо).

6 Попередній захист дипломної роботи

7 Нормоконтроль і допуск роботи до захисту.

8 Порядок захисту дипломної роботи: загальні засади захисту, розробка тез доповіді; захист роботи в ДЕК.

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дипломна магістерська робота являє собою самостійне комплексне науково-практичне дослідження однієї з актуальних проблем за спеціальністю (спеціалізацією) студента і повинна відповідати наступним вимогам:

1. Відбиття теоретичного і науково-дослідницького характеру завдань, що вирішуються.
2. Цільове спрямування роботи на досягнення конкретних практично значущих результатів, пов'язаних з підвищенням якості і ефективності управління податками, фінансами та ін.
3. Конкретність, спроможність застосовувати економічні знання з урахуванням специфіки конкретного підприємства, організації (установи).
4. Відповідність рівня розробки дипломної роботи сучасному рівню наукових розробок, методичних положень і рекомендацій, відбитих в спеціальній літературі.
5. Самостійність, спроможність розробляти і захищати оригінальні підходи до рішення практичних завдань.
6. Реалістичність результатів, що пропонуються у дипломній магістерській роботі і оптимальних рекомендацій з вдосконалення фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій (установ).
7. Цілісність, логічність, доведеність, лаконізм, чітке, ясне і достовірне викладення матеріалу.
8. Культура викладення і оформлення матеріалів дипломної магістерської роботи.

Метою написання дипломної роботи є закріплення, поглиблення і спеціалізація знань і навичок студента шляхом самостійного рішення реальних виробничо-господарських завдань. У дипломній роботі вирішуються наступні завдання:

- самостійне дослідження актуальних проблем, що пов'язані з обраною темою;
- систематизація, закріплення і розширення теоретичних знань з спеціальних дисциплін;
- поглиблення навичок здійснення студентом самостійної дослідницької роботи, зокрема роботи з різноманітною довідковою і спеціальною літературою;
- оволодіння методикою дослідження при вирішенні в дипломній роботі науково-прикладних проблем;
- вивчення і використання сучасних засобів аналітичної і проектної роботи;
- обґрунтування висновків, узагальнень та запропонованих у роботі заходів.

Якість виконання дипломної роботи визначається тим, наскільки студент оволодів навичками збору вхідної інформації, її обробки, аналізу, а також формування науково обґрунтованих висновків у рішеннях, що

пропонуються. Студенту необхідно закріпити навички використання засобів обчислювальної техніки, як в процесі виконання досліджень, так і при прийнятті рішень, кваліфіковано оформлювати матеріали, що ілюструють зміст дипломної магістерської роботи.

2 ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

2.1 Вибір теми дипломної роботи і погодження її з керівником

Діяльність студента з виконання дипломної роботи починається з вибору теми (тематика, що рекомендується кафедрою, наведена у додатку А). Студенту надане право самостійно обрати тему роботи з запропонованої тематики. Він може запропонувати свою ініціативну тему, що повинна бути погоджена із завідувачем кафедри. Ця тема повинна розглядатися в контексті спеціалізації «Оподаткування».

Не допускається дублювання студентами обраних тем.

Не дозволяється виконувати дипломні роботи декільком студентам з однієї і тієї ж самої теми на базі одного підприємства, організації (установи).

Дипломна магістерська робота виконується під керівництвом провідного викладача кафедри, який має вчений ступень та звання і веде наукові дослідження відповідного спрямування.

Коли студент остаточно визначився з темою, - він повинен написати заяву на ім'я завідувача кафедри, вказавши назву теми. Якщо студент бажає працювати з конкретним керівником, він повинен (усно) з ним це погодити, і, у випадку згоди, вказати прізвище бажаного керівника в заяві, і отримати на заяву у нього візу «Не заперечую». Зразок заяви подано у додатку Б.

2.2 Оформлення графіка роботи, листка-завдання і робота над укладанням плану

Метою укладання завдання на роботу є виявлення задуму роботи і поставлених в ній основних проблем. Оформлення завдання на роботу вже припускає укладання плану майбутньої роботи. Приклад укладання листка-завдання на дипломну роботу наведений у додатку В. Приклад заповненого листка-завдання наведено у додатку В.

У листку-завданні визначається термін подання закінченої роботи. Завдання на дипломну роботу є підставою для розробки плану та графіка написання роботи.

У дипломній магістерській роботі повинні бути розглянуті теоретичні і практичні аспекти теми, а також визначені напрями підвищення ефективності економічної діяльності підприємства, що досліджується. Виходячи з цього, робота складається з трьох змістовних розділів за фахом.

При укладанні плану, слід звернути увагу на назви розділів дипломної роботи. Ці назви повинні бути достатньо стислими, тобто не містити зайвої інформації. Як правило, назва розділу включає одну пропозицію. Але не слід

прагнути до надмірної стислості, оскільки чим коротший заголовок, тим він ширший за своїм змістом.

Графік написання дипломної роботи допомагає раціонально розподілити час на розробку складових елементів роботи, вчасно підготувати, оформити і подати роботу до захисту. Указаний у графіку термін подання закінченої роботи на кафедру повинен відповідати терміну, встановленому в завданні на дипломну роботу. Приклад укладання графіка написання і оформлення дипломної роботи подано в додатку В.

За складеним графіком написання і оформлення роботи керівник буде контролювати хід її підготовки. Оскільки будь-яка робота вимагає більше часу, ніж частіше припускає студент, йому слід для себе встановлювати кінцеві терміни виконання заходів з невеликим тимчасовим «зазором» відносно означених в графіку.

На підставі отриманого завдання після укладання графіка написання і оформлення складається план роботи, що відбиває її структуру та логічний зв'язок складових частин.

План дипломної роботи повинен відобразити наявність вступу, основної частини (розділів та підрозділів), висновку, списку використаних джерел і додатків (за наявності).

Графік написання і план дипломної роботи є робочими документами, що визначають спільну роботу студента і керівника і до дипломної роботи не додаються. План дипломної роботи є основою для укладання такого структурного елементу дипломної роботи, як «ЗМІСТ».

2.3 Підбір і вивчення літератури

Підбір літератури доцільно починати з аналізу тих джерел, що є рекомендованими за базовими дисциплінами для спеціалізації «Оподаткування». З такої літератури можна підібрати основні джерела. Для підбору видань до теми доцільно ознайомитися і з літературою, що подана у списках літератури у цих джерелах.

Ознайомлення з літературою дасть можливість розібратися в найважливіших питаннях теми і розпочати планування своєї діяльності з написання роботи.

Оскільки дипломна магістерська робота носить науково-практичний характер, то при вивченні літератури слід виявити дискусійні питання за темою, що вивчається. При знаходженні таких питань слід навести висловлювання деяких авторів, що настоюють на різних позиціях, дати критичну оцінку їхніх точок зору і висловити власне судження з даного питання. Викладення поглядів інших дослідників і формування власної позиції підвищують цінність роботи, сприяють більш глибокому засвоєнню обраної теми.

Основним засобом вивчення літератури є виписка цитат і приведення тез. Цитати використовуються для приведення точної думки автора. У тезах наводять в стислому вигляді зміст вивченого матеріалу, що припускає первинну уявну обробку інформації. Далі підготовлений матеріал редагується,

перегрупується і, таким чином, створюється окремий фрагмент майбутньої роботи. З таких фрагментів формується «скелет» майбутньої роботи, що являє собою пов'язане і стисле викладення своїми словами обробленого матеріалу.

У результаті вивчення підібраної літератури доцільно скласти структурно-логічну схему майбутньої роботи, що являє собою схематичне відбивання взаємозв'язків її окремих частин.

3 КЕРІВНИЦТВО І КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНИХ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ

Керівник дипломної роботи проводить наступні заходи протягом всього періоду виконання дипломної роботи:

- видає студенту завдання до виконання дипломної роботи до початку переддипломної практики, що в подальшому уточнюється і корегується;
- допомагає студенту в зборі і узагальненні необхідних матеріалів;
- систематично консультує студента;
- контролює виконання студентом усіх розділів роботи в терміни, встановлені графіком;
- здійснює загальний контроль за ходом виконання роботи і подає відомості про ступінь її готовності на кафедру;
- надає відгук на дипломну роботу з рекомендацією захисту в ДЕК.

Основним документом, що дозволяє планувати і контролювати хід виконання дипломної роботи, є календарний план і графік, що затверджується завідуючим кафедрою на кожний навчальний рік і, включає такі етапи:

- вивчення літератури;
- збір, узагальнення і аналіз вхідних даних;
- укладання чернеткових варіантів дипломної роботи;
- попередній захист роботи;
- оформлення дипломної магістерської роботи;
- рецензування дипломної магістерської роботи;
- захист.

Ступінь виконання плану в цілому реєструється на кафедрі з урахуванням термінів, що затверджені завідувачем. Відхилення від плану керівник доводить до відома завідувача кафедри і директора інституту ЕММБ НТУ «ХПІ».

Дипломна робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформленню, написана без дотримання затвердженого плану, що не містить матеріалів конкретного дослідження теми на матеріалах реального підприємства (організації, установи), обґрунтованих пропозицій, а також не має відгуку керівника та зовнішньої рецензії, до захисту не допускається.

У процесі написання роботи слід встановити контакт з керівником. Неясні питання, напрями рішення окремих проблем повинні обговорюватися з керівником в оперативному порядку.

До зустрічі з керівником слід готуватися заздалегідь для обговорення конкретних проблем, що виникли.

Після прочитання і повернення керівником роботи студенту слід доопрацювати матеріал з урахуванням означених керівником зауважень. У випадку неясності останніх, необхідно задати питання керівнику.

4 ПІДГОТОВКА ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

4.1 Загальні рекомендації з написання дипломної магістерської роботи

Дипломна магістерська робота припускає наявність наступних елементів:

- мати наукову новизну, повинна бути побудована в логічній послідовності питань, що висвітлюються, і мати завершений вигляд;
- носити дискусійний характер з формулюванням аргументованої позиції студента щодо питань, що розглядаються у роботі;
- містити власні методичні розробки з питань, що досліджуються, з можливою апробацією на діючих підприємствах (установах, організаціях);
- мати практичну значимість, що підтверджується можливістю впровадження розроблених пропозицій, методичних підходів до розв'язання проблем, удосконалення фінансово-господарської діяльності конкретних підприємств (установ, організацій);
- містити конкретні аргументовані організаційно-економічні, організаційно-технічні заходи щодо прийняття відповідних управлінських рішень;
- може виконуватися у формі реального проекту відповідно до замовлення підприємств (установ, організацій).

Дипломна магістерська робота являє собою закінчене науково-практичне дослідження.

Практична значущість дипломної роботи полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики.

Реальною вважається робота, виконана у відповідності з наявними проблемами бази переддипломної практики, на основі її реальних даних за декілька (3-5) років, і результати якої після захисту повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності базового підприємства (організації, установи) або аналогічних йому. Відповідність робіт вимогам реальності даних може бути підтверджена наявністю відповідної довідки з бази практики.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження розглядається під різноманітними кутами зору - з позицій теоретичної бази і практичних добутоків, умов реалізації на підприємстві, аналізу, обґрунтування шляхів вдосконалення, вивчення ступеня ефективності тощо — в тісному взаємозв'язку і єдиній логіці викладення.

Під час огляду літератури, аналізу діяльності підприємства і обґрунтування шляхів вдосконалення предмету дослідження, студент повинен використати відомості про новітні досягнення в техніці і технологіях,

застосовувати економіко-математичне моделювання, в тому числі з використанням можливостей обчислювальної техніки.

У процесі виконання дипломної і роботи, поряд з теоретичними знаннями і практичними навичками зі спеціальності, студент повинен продемонструвати здібності до науково-дослідницької роботи і уміння творчо мислити, навчитися вирішувати науково-прикладні актуальні завдання.

Написанню роботи слід придати певну послідовність. Спочатку готуються: вступ, перший розділ і додатки до нього, другий розділ і додатки до нього, третій розділ і додатки до нього, висновки. Після цього редагується основна частина роботи - розділи і додатки до них. Потім уточнюється зміст вступу і висновків. Далі формується список використаних джерел, зміст, титульний лист. По завершенні остаточно редагується вступ і висновки.

Матеріал слід викладати у відповідності з назвою і метою роботи, логічно, струнко і послідовно. Студент повинен чітко усвідомлювати, що мета роботи складається не в простому описі поставлених в плані питань, а в аналізі існуючих проблем діяльності економічних суб'єктів і обґрунтуванні пропозицій з вирішення цих проблем.

4.2 Структура та зміст дипломної магістерської роботи

Відповідно до стандарту НТУ «ХП» СТБУЗ-ХП-2.01-2013 «Дипломні проекти та дипломні роботи. Загальні вимоги до виконання» (розміщений на сайті НТУ «ХП» за посиланням <http://blogs.kpi.kharkov.ua/standart/>, категорія «Стандарти НТУ «ХП»») дипломна робота магістра включає наступні структурні елементи:

- титульний аркуш;
- бланк
- типовий бланк завдання до роботи;
- анотація (українською, російською і англійською мовами);
- зміст;
- вступ;
- основна частина (три розділи за фахом, четвертий – охорона праці, п'ятий – цивільний захист);
- висновки;
- список джерел інформації;
- додатки;
- автореферат на магістерську роботу.

Якщо в роботі вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом дипломної роботи (перелік умовних скорочень (за необхідності)).

Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа - їх детальне розшифрування.

Якщо в дипломній роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

Нижче подано вказівки і рекомендації до змісту матеріалу в даних структурних частинах дипломної роботи.

4.2.1 Титульний аркуш

Титульний аркуш дипломної роботи містить: найменування вищого навчального закладу; назву кафедри; назву роботи; прізвище, ім'я, по батькові магістра; науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника; місто і рік захисту. Розташування інформації на титульному аркуші дипломної магістерської роботи подано в додатку Д.

4.2.2 Завдання на роботу

Типовий бланк завдання до роботи розміщується після титульного аркушу (додаток В).

4.2.3 Анотація

Анотація (викладення основного змісту роботи) подається українською, російською та однією з іноземних мов (переважно англійською) і розміщується на окремому аркуші.

У анотації зазначається прізвище та ініціали студента, назва магістерської роботи, наводиться інформація ідентичного змісту про основні положення дипломної магістерської роботи. Після анотації необхідно навести ключові слова відповідною мовою у називному відмінку (5-7 слів або словосполучень), які мають смислове навантаження і пов'язані з розкриттям основного змісту дипломної магістерської роботи (додаток Е).

Ключові слова – це специфічні терміни за темою дослідження, які найчастіше зустрічаються в дипломній магістерській роботі.

Обсяг анотації – до 1 сторінки (до 800 знаків) машинописного тексту.

4.2.4 Зміст

Зміст включає (в порядку згадування):

- вступ;
- послідовно перераховані назви розділів і підрозділів;
- висновки;
- список джерел інформації;
- додатки.

Приклад оформлення змісту магістерської дипломної роботи наведений в додатку Ж.

4.2.5 Вступ

Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми (завдання) та її значущість, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Вступ необхідний для обґрунтування актуальності теми роботи, формулювання мети і завдань дослідження. Рекомендований обсяг вступу - 3-5 сторінок.

Розробка кожної складової елементу дипломної роботи має свої особливості. Головна роль вступу - підготовка до сприйняття основного тексту. У вступі слід розкрити актуальність теми, визначити мету і основні завдання роботи, визначити об'єкт і предмет дослідження, хронологічні рамки, інформаційну базу дослідження, практичну значимість, наукову новизну дослідження тощо.

Вступ повинен містити наступну інформацію:

Актуальність теми, в якій стисло викладається сучасний стан проблеми, що розглядається, необхідність подальших досліджень і її роль в економіці.

Правильно сформулювати актуальність обраної теми означає показати уміння виділити головне від другорядного, з'ясувати те, що вже відомо і що доки невідомо про предмет дослідження.

Від доказу актуальності обраної теми доцільно перейти до формулювання мети роботи.

Мета - це уявний, ідеальний образ, що перевищує результати діяльності, кінцевий підсумок роботи.

Мета роботи повинна полягати в рішенні проблемної ситуації шляхом її аналізу і пошуку нових закономірностей між економічними явищами. Правильне визначення мети - процес не менш важливий, ніж формулювання висновків.

Не слід формулювати мету як «дослідження...», «вивчення...», оскільки ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не саму мету. Доцільно розпочинати визначення мети як «теоретичне обґрунтування ... та надання пропозицій і рекомендацій з удосконалення...».

Реалізація завдань сприяє досягненню мети дослідження.

Виходячи з мети роботи визначаються *завдання*. Це зазвичай робиться у формі перерахування (проаналізувати..., розробити..., узагальнити..., виявити..., довести..., впровадити..., показати..., визначити..., описати..., встановити..., з'ясувати..., дати рекомендації..., встановити взаємозв'язок..., зробити прогноз... тощо). Формулювання завдань необхідно робити якомога більш ретельно, оскільки опис їхнього рішення повинно скласти зміст складових частин роботи. Це важливо також і тому, що заголовки розділів і підрозділів досить часто народжуються з формулювань завдань роботи. Далі, при написанні висновків доцільно їх побудувати з точки зору досягнення мети і виконання поставлених завдань.

Об'єкт дослідження - це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення.

Предмет дослідження - вузька частина об'єкту дослідження проблема (коло питань), що досліджуються в роботі на прикладі бази переддипломної практики (базового підприємства).

Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, що є предметом дослідження. Саме на нього повинно бути направлена основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему дипломної роботи, винесену на

титульний лист як назву.

Інформаційна основа роботи - стисло вказуються прізвища і ініціали авторів (в алфавітному порядку), що внесли найбільш суттєвий вклад у вирішення проблеми, основні закони і нормативні акти, що згадуються в роботі (із посиланнями у [квадратних дужках] на номери джерел за списком використаних джерел).

Інформація про базу переддипломної практики - дається стисла інформація (один абзац) про підприємство (організацію), на підставі даних якого виконується робота та на прикладі якого розглядається предмет дослідження: повна назва, форма власності, сфера діяльності, місце в галузі (велике, середнє, мале) тощо.

Методи дослідження. Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. Подають коротку анотацію нових наукових положень та проектних рішень, запропонованих особисто магістрантом. Необхідно показати відмінність одержаних результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (вперше одержано, удосконалено, дістало подальший розвиток). Кожний отриманий науковий чи проектний результат чітко формулюють, відокремлюючи його основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни (без нагромадження дрібних і таких, що затемнюють його сутність, деталей та уточнень) та практичному значенні проектного рішення.

Практичне значення одержаних результатів. Наводять відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації щодо їх використання. Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію щодо ступеня готовності або масштабів використання. Коротко характеризуються основні прикладні результати роботи (методичні рекомендації з окремих напрямків діяльності суб'єкта дослідження або аспекту предмета дослідження, моделі, доповнення до чинного законодавства та ін.), визначається можлива галузь їх впровадження та їх вплив на проблему, яка при цьому вирішується.

Апробація результатів роботи і публікації. При наявності оприлюднення результатів випускної дипломної магістерської роботи наводиться інформація про наукові та науково-практичні конференції, семінари, наради, на яких оприлюднені результати роботи, а також вказується наявність публікацій основних результатів дослідження в статтях у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій, семінарів та ін.

В кінці вступу наводиться фактологічна основа дослідження (загальне інформаційне забезпечення), надається структура роботи.

У теоретичному розділі розглядаються такі аспекти проблеми: категорії, характеристики, законодавчі акти, які відображають тему; показники,

фактори, алгоритми, формули розрахунків і моделі; стратегічні та тактичні аспекти, пов'язані з проблемою; ступінь її вивченості. Слід проаналізувати також місце проблеми, що вивчається, в системі фінансового управління, вплив предмета дослідження на стан реалізації фінансових програм у відповідних напрямках розвитку фінансів.

Свої теоретичні дослідження доцільно обґрунтувати шляхом узагальнення світового та вітчизняного досвіду, залучення результатів наукових досягнень провідних вчених тощо; з кожною питання слід викласти думки різних авторів, дати їх порівняльний аналіз, виявити можливі протиріччя та сформулювати шляхи їх розв'язання й власну думку автора.

Результатом теоретичного розділу повинна бути певна теоретико-методологічна концепція предмета дослідження, модель пошуку механізмів розв'язання проблеми, поставленої у дипломній роботі. Ця модель повинна мати наскрізний характер, тобто щоб її алгоритм можна було використовувати для аналізу відповідної інформації в аналітично-дослідницькому розділі та обґрунтуванні рекомендацій, пропозицій і висновків у проектному розділі.

4.2.6 Загальні рекомендації з написання основної частини дипломної роботи

В ході написання окремих розділів і підрозділів використовується підготовлений на етапі підбору літератури розгорнутий план з тим, щоб кожний його пункт був освітлений за певною схемою, що не допускає повторень, відірваних, логічно не пов'язаних між собою положень.

Зміст основної частини повинен точно відповідати темі роботи і повністю її розкривати. Будь-яка дипломна робота - це не сума її складників. Можна написати гарні окремі розділи, однак цілком ще не факт, що вони складуть задовільну дипломну роботу: важливий логічний зв'язок роботи від її першої пропозиції до останньої.

Логічно побудована робота не містить матеріалу, що може бути вилучений з неї без порушення злагожденості. Це досягається наступним: окремі думки автор висловлює в реченнях; речення, що мають єдину тему, об'єднуються в абзаци; абзаци одного підрозділу повинні бути послідовно пов'язані один з одним.

При написанні роботи слід зважувати на правильність побудови доказів, виведення тлумачень понять і поділу останніх.

На дотримання правил логіки автору необхідно звернути увагу при формулюванні визначень різноманітних понять через більш прості визначальні поняття. Необхідно в кожному визначенні дотримуватися наступних правил логіки: пропорційності, ясності, відсутності заперечності та інші.

При формулюванні визначення не слід змішувати економічні категорії і поняття. Поняттями називають такі смислові побудови, що відносять до класу, до групи однорідних речей. Від поняття менш загального можна переходити до більш загальних понять. Існують економічні поняття, до яких операція узагальнення застосовуватися не може, оскільки не існує більш широких

понять. Такі поняття називають категоріями. Таким чином, категорія - це поняття, що не може бути узагальнене. Прикладами категорій є: «гроші», «податки», «фінанси», «заробітна плата» тощо; прикладами понять є «кредитна організація», «банк», «бухгалтерський рахунок» тощо.

У дипломних роботах уточнюються і формулюються визначення саме понять, а не категорій. Це пов'язане з тим, що вивчення категорій представляє високий рівень абстрагування, що характерно для робіт здебільшого наукового спрямування, наприклад для дисертацій.

В кінці кожного підрозділу слід формулювати висновки (2-3 абзаци) за сутністю викладеного матеріалу. Висновок повинен логічно завершувати проведені міркування і являти собою абстрактне вираження будь-якої стійкої закономірності між явищами. Як аргументи, що обґрунтовують висновки, використовуються посилання на праці зарубіжних і вітчизняних економістів, нормативні документи, логічні міркування, результати обробки статистичних даних. Зазвичай висновки починаються оборотом «Таким чином», «Отже», «На основі проведеного аналізу можна дійти висновку про...» тощо, після цього формулюється зміст самих висновків.

4.2.7 Вимоги до змісту основної частини дипломної роботи (за розділами)

Написання кожного розділу дипломної магістерської роботи має свої особливості, тому далі буде описано специфіку підготовки основної частини роботи, яка складатиметься з трьох змістовних розділів.

4.2.7.1 Теоретичний розділ

Перший розділ дипломної магістерської роботи (теоретико-методологічний) складається з трьох-чотирьох підрозділів і присвячується розгляду теоретичних аспектів проблеми, що досліджується і слугує підґрунтям для подальшого викладення матеріалу.

У цьому розділі зазвичай розглядають сутність, зміст, організацію процесу, що досліджується, його складові елементи.

Викладаючи теоретичні аспекти, слід пам'ятати, що цей розділ роботи не самоціль, а засіб для створення теоретичної бази для розгляду практичних аспектів проблеми, що досліджується. Оскільки проникнення в сутність явища і процесу, що досліджується, можливо тільки за умови використання системного підходу, тому в першому розділі доцільно відвести окреме місце історії розвитку предмету дослідження, аналізу зарубіжного досвіду організації економічних процесів, тому необхідно вирішити завдання, пов'язані з:

- концепцією предмету дослідження;
- місцем предмету дослідження в об'єкті дослідження;
- впливом предмету дослідження і проблем з ним пов'язаних на стан розвитку економіки.

Вирішувати ці проблеми необхідно шляхом огляду і критичного аналізу літературних джерел, що включає наступні їх види:

- наукові (монографії, статті в наукових журналах, тези доповідей на науково-практичних конференціях);
- періодичні видання (газети, журнали, часописи тощо);
- законодавчо-нормативні акти (Конституція, кодекси, закони, накази, постанови, розпорядження, інструкції, листи тощо).

Огляд літературних джерел - це вища форма узагальнення інформації. Він систематизує зміст багатьох документів за основними напрямками їх використання. При цьому повинна даватися аргументована оцінка і критичний аналіз використаних відомостей.

Також рекомендується провести аналіз зміни законодавства, що регулює об'єкт і предмет дослідження у часі: що саме, коли і якими законодавчими актами вносилося.

На всі першоджерела, на які посилається магістрант прямо (цитата) або опосередковано (згадування), обов'язково повинні бути посилання на літературні джерела згідно із номерами за переліком посилань (списку використаної літератури):

П. А. Петров [40] вважав, що .... однак окремі автори [27, 64] не поділяють подібну точку зору.

Тобто, якщо після фрази немає посилання, припускається, що її авторство належить студенту, - тому студент зобов'язаний вкрай уважно і відповідально віднестися до даного моменту.

При прямому посиланні (цитуванні) на багатосторінкові видання, окрім номера джерела за переліком, необхідно вказати ще і сторінку на якій знаходиться процитована фраза. Наприклад: Л. Д. Гнатенко визначає «податкові відносини» наступним чином [47, с. 254]: «це відносини, які ...».

Кожний підрозділ теоретичного розділу роботи повинен закінчуватися висновком, наприклад: «Таким чином, розглянуте ... свідчить, що... найбільш значна зміна... відбулася на стадії ...».

Обсяг викладення матеріалу за кожним підрозділом повинен бути приблизно однаковим - в межах 7-9 сторінок, оформлених згідно із вимогами університету, тобто 35 строк на аркуші.

4.2.7.2 Аналітичний розділ

У другому розділі (дослідницько-аналітичному), виходячи з загальних теоретичних положень, розглянутих у теоретичному розділі, рекомендується проаналізувати стан справ за визначеною темою роботи сфери діяльності підприємства (організації, установи).

Аналіз практики економічної діяльності неможливо проводити без кількісних оцінок процесів, що протікають. При цьому слід враховувати, що наведені факти і цифровий матеріал повинні бути максимально вірогідними.

Звітні дані підприємства, що досліджується повинні бути не тільки наведені, але і проаналізовані для обґрунтування висновків. Для аналізу використовуються різноманітні математичні засоби. При цьому не слід

забувати, що використання математичних засобів — це засіб, але не мета написання роботи.

Достатньо часто в роботах використовуються економіко-математичні моделі. Для вірогідності одержуваних результатів необхідно визначити, зміни яких основних чинників дана модель не враховує. Оскільки на економічний показник впливає безліч чинників, а також враховуючи те, що використання математичного апарату завжди пов'язане з абстрагуванням, тоді такі невраховані чинники в моделі завжди будуть мати місце. Відповідно, формулюючи отримані результати, слід вказати, що ці результати отримані без врахування певних чинників і обґрунтувати причини абстрагування.

Важливою перевагою роботи є використання для обробки статистичних даних спеціальних комп'ютерних програм. Не доцільно використовувати для розрахунків винятково Microsoft Excel.

Перший підрозділ другого розділу - 2.1 - повинен бути присвячений характеристиці підприємства (організації, установі), що досліджується, якими можуть бути суб'єкти підприємництва сфери виробництва, послуг, державних фінансів і ринку фінансових послуг: контролюючий орган (фіскальна служба, митна служба), банки, інвестиційні фонди, страхові організації тощо.

При укладанні характеристики підприємства (організації, установи) необхідно з достатнім ступенем повноти подати наступні відомості про нього:

- назва підприємства;
- форма власності;
- профіль його роботи;
- стислі відомості з історії підприємства;
- характеристика продукції, що випускається, або послуг, що надаються, їх специфіка;
- положення підприємства на сегменті ринку, на якому воно діє;
- коло наявних і потенційних споживачів (клієнтів);
- особливості статуту;
- механізм управління на підприємстві;
- розмір підприємства, чисельність співробітників;
- структура підприємства, взаємодія відділів, їхні функції;
- особливості техніко-економічного рівня підприємства;
- якісна характеристика обладнання;
- конкурентоздатність на ринку технологій;
- потенціал підприємства (загальногосподарський, технологічний, науковий, фінансовий, організаційний, кадровий);
- система оподаткування;
- ділові партнери підприємства, характер взаємовідносин із ними;
- положення підприємства в правовій системі: взаємовідносини з державою, з монополіями, наявність пільг, привілеїв, особливого статусу;
- напрями діяльності підприємства, наявність перспективних шляхів

розвитку.

Цей перелік, не є вичерпним, його можна продовжувати. Зрозуміло, що не усе, що наведене в даному переліку, необхідно відбити в дипломній роботі - деякі матеріали будуть подані більш докладно і розгорнуто, деякі - ні.

Подальші завдання дослідження другого розділу повинні бути направлені безпосередньо на комплексний аналіз предмету дослідження на прикладі підприємства, що було базою переддипломної практики. Тобто метою аналітичною розділу роботи є обґрунтування резервів зростання кількісних і поліпшення якісних показників функціонування підприємства. Зміст і структура цієї частини роботи залежать від теми і основних завдань дослідження. Найменування аналізу повинно відповідати предмету дослідження та пристосовано до умов функціонування підприємства.

Оскільки магістрант готує дипломну роботу до захисту зі спеціалізації «Оподаткування» спеціальності «Облік і оподаткування», саме фінансові аспекти діяльності підприємства (організації, установи) повинні підпасти під аналіз, передусім:

- оподаткування;
- фінансові ресурси;
- оборотні та необоротні активи;
- капітал;
- фінансове планування;
- діяльність на фінансових ринках;
- ліквідність і платоспроможність;
- фінансові результати діяльності і рентабельність;
- дебіторська і кредиторська заборгованість;
- ділова активність;
- інвестиційна діяльність;
- взаємовідносини з банками, контролюючим органом тощо.

Вищенаведені фінансові аспекти діяльності підприємства аналізують на підставі звітних і планових даних фінансової, податкової і статистичної звітності підприємства. Повнота аналізу визначається залежно від назви теми дипломної магістерської роботи і ключового слова: «оцінка», «управління», «аналіз» тощо, призначеного в його основу.

Динаміку основних показників досліджують по даних за попередні 3-5 років. Для оцінки впливу різноманітних чинників, виявлення резервів - за плановими і фактичними даними за звітний рік або фактичними даними за попередній рік.

Підставою для виконання досліджень за темою роботи є, як правило, дані, зібрані способом спеціальних вибірок з документів підприємства. У дослідженнях найбільш широко застосовують економіко-математичні засоби: кореляційного і регресійного аналізу, рангової кореляції, головних компонент тощо.

Кожен підрозділ даної частини роботи повинен закінчуватися висновком по проведеному аналізу.

Вживати назву підприємства, що аналізується необхідно тільки в назві

розділу. В назві підрозділу необхідно вживати «підприємство». Наприклад, розділ називається «Аналіз системи оподаткування ПАТ «Турбоатом», а підрозділ - «Аналіз розрахунків підприємства за податками і зборами». Дана вимога відноситься і до третього розділу.

Аналітичну частину (другий розділ) рекомендується представити в тричотири підрозділи. Перший підрозділ повинен бути присвячений характеристиці підприємства, а наступні - аналізу його діяльності (в межах 7-10 сторінок кожний), оформлених згідно із загальноуніверситетськими вимогами, тобто 35 строк на аркуші.

4.2.7.3 Оптимізаційний розділ

У третьому розділі (проектно-рекомендаційному) наводиться обґрунтування пропозицій з вдосконалення тих напрямів економічної діяльності, проблемні елементи яких були виявлені в аналітичній частині.

Пропозиції, що висловлюються в третьому розділі повинні вирішувати ті завдання, що були сформульовані у вступі. У багатьох роботах пропозиції зводяться до закликів: «треба посилити...», «удосконалювати...» тощо. Без розробки механізму реалізації таких пропозицій вони є безпідставними. Пропозиції необхідно довести до рівня конкретних методик, рекомендацій, до розробки форм документів, формулювань в нормативно-правові акти.

Вносячи пропозиції, доцільно пропонувати декілька варіантів вирішення виявленої проблеми. Слід проаналізувати кожний з варіантів, вибрати оптимальний і не тільки прогнозувати позитивні результати його використання, але і запропонувати заходи з мінімізації ризиків негативних наслідків (адже у будь-якої великої ідеї є недолік, рівний або перевищуючий величину цієї ідеї).

Завданнями, що вирішуються в третьому розділі, як правило, є наступні:

- огляд напрямів удосконалення предмету дослідження та пристосування їх до підприємства, що досліджується і оптимізація одного або декількох найбільш значущих елементів предмету дослідження, в тому числі з використанням математичних засобів і моделей;
- використання можливостей обчислювальної техніки для вдосконалення окремих аспектів предмету дослідження;
- розрахунок економічної ефективності пропозицій студента в частині вдосконалення діяльності підприємства з проблем, що вивчаються на прикладі умов функціонування суб'єктів господарювання.

В цій частині роботи розглядаються напрями удосконалення оподаткування, основні резерви підвищення ефективності підприємства (установи), що досліджується. Логіка викладення матеріалу в цій частині роботи повинна бути безпосередньо пов'язаною з теоретичним і аналітичним розділами.

Заходи або напрями, що пропонуються студентом з метою вдосконалення предмету дослідження, повинні чітко поділятися на дві частини: ті, що вимагають і ті, що не вимагають техніко-економічного

обґрунтування. В оптимізаційному розділі повинні знайти відображення обидва.

Передусім, повинні бути викладені їхня сутність, мета і засоби вирішення; вхідні дані і виконані необхідні розрахунки, що зажадаються перед впровадженням в практику.

При обґрунтуванні впровадження заходів або напрямів розвитку слід використовувати результати наукових досліджень і практичних досягнень в галузі управління фінансами на підставі авторитетних літературних джерел.

Рекомендується окремий підрозділ присвятити використанню математичних засобів і моделей в аналізі і прогнозуванні діяльності підприємства, що досліджується і розрахунку економічної ефективності від запропонованих студентом оптимізаційних заходів.

Оптимізаційну частину (третій розділ) рекомендується подати у вигляді трьох підрозділів. Обсяг викладення матеріалу по кожному підрозділу повинен бути приблизно однаковим - в межах 7-9 сторінок, оформлених згідно із загальноуніверситетськими вимогами.

4.2.8 Висновки

Основне призначення висновків - резюмувати зміст (підвести підсумок) роботи, вигідно підкреслити її переваги та згладити наявні недоліки. У висновках роботи викладаються положення, що характеризують ступінь розкриття теми, визначається рівень досягнення мети і вирішення завдань роботи.

Висновки носять форму синтезу отриманих в роботі результатів. Цей синтез - послідовне, логічно струнке викладення отриманих висновків і їхнє співвідношення із змістом роботи і конкретними завданнями, поставленими та сформульованими у вступі.

Саме у висновках найбільш яскраво виявляється спроможність (або неспроможність) студента ясно мислити і викладати матеріал. У цій частині роботи міститься так зване «вихідне знання», що є новим по відношенню до вхідного. Саме воно виноситься на обговорення і оцінку комісії при захисті роботи. Це вихідне знання не повинно підмінятися механічним складанням висновків в кінці підрозділів, а повинно містити логічно струнке викладення головних підсумкових результатів усієї роботи.

Рекомендований обсяг матеріалу - 5-8 сторінок, оформлених згідно із загально університетськими вимогами.

4.2.9 Список використаних джерел

Список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи [2].

Перелік використаних джерел складають у такій послідовності.

1. Конституція, Кодекси, закони і законодавчі акти України.

2. Нормативно-правові акти, що видані Кабінетом Міністрів України, Міністерством економіки, Міністерством фінансів та іншими міністерствами і відомствами.

3. Наукова, науково-методична і фахова література, що видана українською і російською мовами.

4. Наукова, науково-методична і спеціальна література, що видана іншими іноземними мовами.

5. Наукові статті в періодичних виданнях.

6. Інтернет-ресурси.

У списку використаних джерел можна включати не тільки ті джерела, що цитуються, згадуються або використовуються у роботі, але і ті, з якими студент ознайомився в процесі підготовки роботи, однак таких не повинно бути більше 20% від загальної кількості джерел у списку.

Список використаних джерел може містити 80-100 назв.

Набір елементів бібліографічного списку використаних джерел різних видів, спосіб написання кожного елементу, використання роз'єднувальних знаків тощо наведено у додатку М.

4.2.10 Додатки

У додатки необхідно винести проміжні розрахункові матеріали, фінансову, податкову і статистичну звітність, а також інші матеріали, використання яких в основній частині роботи порушує логічну стрункість викладення (додаток Л).

4.2.11 Автореферат дипломної магістерської роботи

Дипломна магістерська робота супроводжується окремим авторефератом, який здобувач друкує державною мовою.

Написання автореферату – заключний етап виконання магістерської роботи перед поданням її до захисту.

Призначення автореферату – широке ознайомлення наукових працівників з методикою дослідження, фактичними результатами і основними висновками роботи. Розповсюдження автореферату дає змогу одержати до дня захисту відгуки від спеціалістів.

Автореферат має досить ґрунтовно розкривати зміст магістерської роботи, в ньому не повинно бути надмірних подробиць, а також інформації, якої немає в роботі.

Автореферат магістерської роботи друкується із обов'язковим зазначенням вихідних відомостей про роботу і надається рецензенту та державній комісії. Якщо у роботі використано ідеї або розробки, що належать співавторам, іншим авторам, магістрант повинен відзначити цей факт у роботі та в авторефераті з обов'язковим зазначенням конкретного особистого внеску.

Структурно автореферат складається із загальної характеристики роботи, основного змісту, висновків, списку опублікованих автором праць за

темою магістерської роботи і анотацій українською, російською та англійською мовами (додаток С).

Загальна характеристика роботи, що подається в авторефераті, має відповідати наведеним у вступі до роботи її кваліфікаційним ознакам.

Недоцільно використовувати рубрики, не рекомендовані у вимогах до змісту цих ознак.

Необхідно вказати на структуру магістерської роботи, наявність вступу, певної кількості розділів, додатків, повний обсяг роботи в сторінках, а також обсяг, що займають ілюстрації, таблиці, додатки (із зазначенням їх кількості), список використаних літературних джерел (із зазначенням кількості найменувань).

В основному змісті стисло викладається сутність дипломної магістерської роботи за розділами, повне і переконливе уявлення про виконану роботу.

Якщо вступна частина автореферату дає змогу скласти лише загальне враження про роботу, то основна частина, яка і є власне реферативною, дає більш повне уявлення про її зміст і побудову. У цій частині автореферату важливо показати, як були отримані результати, продемонструвати хід дослідження, викласти сутність використаних методів, навести дані щодо їх точності і трудомісткості, описати умови і основні етапи експериментів. До автореферату доцільно вводити насамперед висновки і кінцеві результати.

Висновки складає стисла інформація про підсумки виконаної роботи, яка повинна відповідати загальним висновкам магістерської роботи. Вони починаються з формулювання наукового завдання або проблеми, за вирішення яких магістрант претендує на присудження освітнього ступеня магістра. Сформульоване наукове завдання або проблема вельми тісно пов'язуються з назвою, метою роботи і основними науковими положеннями, що захищаються в магістерській роботі. Це ніби наукова «формула», згусток отриманої наукової новизни дослідження.

Звичайно формулювання починається так: «У магістерській роботі наведене теоретичне узагальнення або удосконалення і нове вирішення наукового завдання (або наукової проблеми), що виявляється в... ». Далі треба вказати, яким саме є наукове завдання або проблема, як вони розв'язані і для чого в кінцевому розумінні (прикладному плані) вони призначені. Після формулювання вирішеного наукового завдання або проблеми у висновках викладають головні наукові і практичні результати роботи. Вони тісно пов'язані з науковими і прикладними положеннями, викладеними в загальній характеристиці роботи. Кожен науковий і прикладний висновок роботи треба формулювати чітко і конкретно (однозначно). Формулювання віддзеркалює суть і новизну зробленого. Але тут не можна вдаватися до рівня анотації. Наукові висновки подають звичайно ширше, ніж формулювання наукових положень, які захищаються. Прикладні (практичні) висновки повинні містити принцип або основу використання того чи іншого результату.

Суть автореферату полягає у точній відповідності змістові магістерської роботи, а його зміст дає повне уявлення про наукову цінність і практичну значущість роботи.

Список опублікованих праць здобувача (магістранта) за темою магістерської роботи подають відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць і прізвищ усіх співавторів. Опубліковані праці, котрі розкривають основні положення магістерської роботи, включають до списку в такому порядку: монографії, брошури, статті у наукових фахових виданнях, авторські свідоцтва, патенти, препринти, статті, депоновані й анотовані у наукових журналах, тези доповідей тощо.

4.3 Мова викладення матеріалу

Дипломна магістерська робота оформлюється державною мовою. Використання російської мови допускається з дозволу завідувача кафедри (необхідно написати заяву і обґрунтувати причину).

У ході написання роботи слід звернути увагу на мову викладення матеріалу, особливо на лексику, фразеологію, морфологію, синтаксис, орфографію і пунктуацію.

Лексика і фразеологія визначаються обраною для дослідження темою. При викладенні в тексті обов'язкових вимог застосовуються слова і словосполучення: «повинен», «слід», «необхідно», «вимагається, щоб», «дозволяється тільки», «не допускається», «забороняється», «не слід». При викладенні інших положень застосовуються більш м'якіші форми - «можуть бути», «як правило», «доцільно», «при необхідності», «у випадку» тощо.

Правильність використання частин мови визначається морфологією. Існують деякі особливості використання в роботах іменників, дієслів, займенників.

У роботі не рекомендується вживання займенника «я» або «ми». Рекомендується використати конструкції, що виключають вживання цих займенників: невизначено-особисті речення (наприклад: «Спочатку виробляють відбір чинників для аналізу, а після цього встановлюють їх вплив на показник»); форми викладу від третьої особи (наприклад: «Автор вважає... »): пропозиції з пасивним станом заставою (наприклад: «Розроблений комплексний підхід до дослідження...»).

Синтаксис робіт має свої особливості. Потрібно прагнути будувати стислі речення, висловлювати свої думки в доступній формі, не допускати різночитань, використовувати граматичні конструкції, що припускають точне дотримання нормам зв'язку слів у реченні.

Найважливішим засобом виразу логічних зв'язків є спеціальні синтаксичні засоби, що вказують: послідовність розвитку думки («спочатку», «передусім», «після цього», «згодом», «по-перше», «по-друге» тощо); суперечливі відношення («однак», «проте», «між тим», «в той час коли», «тим не менше»); причинно-наслідкові відношення («отже», «тому що», «тому», «завдяки цьому», «внаслідок цього», «крім того» тощо); перехід від однієї думки до іншої («перш ніж перейти до», «звернемося до», «розглянемо»,

«зупинимось на», «необхідно розглянути» тощо); підсумок, висновок («отже», «таким чином», «на підставі наведеного», «все подане дозволяє дійти висновку», «підводячи підсумок, слід зазначити» тощо).

Як засоби зв'язку слів можуть використовуватися займенники, прикметники і дієприкметники («дані», «цей», «такий», «названі», «означені», «згадані», «визначені» тощо). Наприклад: «Податковий механізм використовується державою як інструментарій податкової політики для економічного впливу на суспільне виробництво, його структуру та динаміку, на стан науково-технічного прогресу. Даний механізм включає...».

При розробці матеріалу слід добитися відсутності помилок в орфографії і пунктуації. Необхідно пам'ятати, що не може бути переконливих рекомендацій, неграмотно написаних і недбало виконаних.

Дипломним роботам притаманні певні стилістичні особливості. При написанні доцільно уявити собі, що необхідно поділитися наявною інформацією і знаннями з людьми, що цією інформацією не володіють. Тому якостями, що визначають стиль роботи, повинні бути точність, ясність і короткість.

Завершивши написання тексту роботи, слід прочитати всю роботу в цілому і оцінити її на предмет відповідності складових її елементів.

Слід також звернути увагу на відповідність означеної у вступі інформаційної бази дослідження фактичному матеріалу, що мається у роботі.

Якщо при аналізі вступу виявляється невідповідність вступу основній частини, то з метою завершення роботи в необхідний термін, як правило, корегуванню піддається саме вступ.

При аналізі висновку необхідно звернути увагу на те, щоб підсумкові висновки за рішенням всіх завдань, поставлених у вступі, знайшли відображення у висновку. Цілком неприпустимо вказувати у висновку, що якесь із завдань було не вирішено. Якщо така ситуація мала місце, то необхідно або все це завдання вирішити, або, якщо завдання не впливає на досягнення загальної мети дослідження, у вступі його не ставити.

Після завершення роботи над текстом в цілому доцільно ще раз прочитати вступ і висновок. Це пов'язане з тим, що всі, хто будуть оцінювати роботу (науковий керівник, рецензент, члени державної комісії), ці частини роботи прочитають обов'язково. У зв'язку з цим часто говорять, що вступ і висновок - це візитні картки роботи.

5 ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

5.1 Загальні вимоги

Оформлення складових частин дипломної роботи магістра (титульного аркушу пояснювальної записки, завдання, реферату, змісту, основної частини (структури тексту: розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, а також елементів тексту: чисел і знаків, одиниць фізичних величин, формул, таблиць, ілюстрацій, посилань та приміток), додатків, списку джерел

інформації) повинно відповідати вимогам стандарту університету СТБУЗ-ХПІ-3.01, який розміщений на сайті НТУ «ХПІ» за посиланням <http://blogs.kpi.kharkov.ua/standart/>, категорія «Стандарти НТУ «ХПІ».

Дипломна магістерська робота має бути виконана комп'ютерним способом, надрукована на одному стороні аркушів стандартного білого паперу формату А4 (210 × 297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали з використанням шрифту *Times New Roman*, розмір – 14, в таблицях дозволяється використовувати шрифт розміру – 12-10.

Текст роботи друкують, залишаючи поля таких розмірів: ліве - 25 мм, праве – 10 мм, верхнє та нижнє - 20 мм. Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту і дорівнювати п'яти знакам (приблизно 1,25 см).

Шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору середньої жирності. Як виняток, в роботі допускається вписувати в текст окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки можна чорнилом, тушшю, пастою тільки чорного кольору, при цьому щільність вписаного тексту повинна бути наближеною до щільності основного тексту.

Друкарські помилки, описки, графічні неточності, які виявилися під час написання роботи, можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою та нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту (фрагменту рисунка, таблиці). Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Роздруковані на ПК програмні документи повинні відповідати формату А4 (мають бути розрізаними), їх включають до загальної нумерації сторінок роботи і розміщують, як правило, в додатках.

Обсяг основного тексту і дипломної роботи має становити 90-120 сторінок.

Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ», «ВСТУП», назви розділів, «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до набору.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Перенесення слів у заголовку розділу не допускається. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів та підпунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розбивку в підбір до тексту. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка.

Наприклад:

2.1.1 Загальні положення. Кваліфікаційна робота (проект) — це індивідуальне завдання науково-дослідного, творчого чи технологічного характеру, яке виконується студентом на завершальному етапі фахової

підготовки і є однією із форм виявлення теоретичних і практичних знань.

Відстань між заголовком розділу та текстом повинен дорівнювати 2 рядки, між підрозділом та текстом – 1 рядок.

Кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки.

Розділи і підрозділи повинні мати заголовки. Пункти і підпункти можуть мати заголовки.

Не допускається розміщення назви розділу, підрозділу, а також пункту, підпункту в нижній частині строки, якщо після неї розміщено всього один рядок тексту.

Дипломна робота виконується державною мовою.

Текст необхідно розбивати на абзаци, які складаються з декількох логічно зв'язаних між собою речень.

При згадуванні в тексті прізвища авторів їх ініціали розміщують перед прізвищем. Посилання на наукові та інші літературні джерела слід давати згідно «Списку використаних джерел» з виділенням цих номерів у квадратних лапках, наприклад, «.. у роботах [2, 7] визначені шляхи...» або [2, с. 37].

Посилання на ілюстрації в роботі вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

Посилання на формули в роботі вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад «... у формулі (2.1)».

На всі таблиці в роботі повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.2». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати.

Коли в тексті роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Загальні вимоги до цитування такі:

– текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

– цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками, вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

– кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

– при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

– якщо необхідно виявити ставлення автора роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

Приклад оформлення сторінки основної частини тексту роботи наведено в додатку К.

5.2 Скорочення

У роботі слід використовувати лише терміни, рекомендовані існуючими нормативними документами. Скорочення слів і аббревіатури також повинні бути загальноприйнятими.

У роботі дозволено вживати:

– загальноприйняті скорочення: «див.» – дивись; «номін.» – номінальний; «гран. відх.» – граничний відхил; «грн» - гривня;

– скорочення: «абс.» – абсолютний; «відн.» – відносний, які вживають із числовими значеннями;

– скорочення, установлені в самій роботі.

Замість скорочень «і т.д.» (і так далі), «і т.ін.» (і таке інше), «подібні» – в роботі необхідно використовувати термін «тощо».

Якщо в роботі прийнято особливу систему скорочування слів або назв, її подають у розділі «Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів». Повний запис лексеми, що скорочується чи словосполуки треба наводити тоді, коли її вперше згадують у тексті, після неї в дужках подають її скорочення (аббревіатуру), у подальших згадуваннях рекомендовано вживати прийняте скорочення без відмінкових закінчень. Якщо відсутність відмінкових закінчень спричинює неоднозначне розуміння положення роботи, лексему, що скорочується чи словосполуку подають повністю.

5.3 Переліки

За необхідності, в роботі можуть бути наведені переліки. Поряд з переліком ставлять двокрапку. Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або не нумеруючи – дефіс (перший рівень деталізації).

Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації).

Наприклад:

У сучасній теорії і практиці оподаткування податки класифікують за наступними ознаками:

а) за формою оподаткування:

1) прямі;

2) непрямі;

б) в залежності від рівня державних структур, які встановлюють податки і збори:

- 1) загальнодержавні;
- 2) місцеві.

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

5.4 Позначення величин

Для позначення фізичних величин та їхніх одиниць виміру треба використовувати Міжнародну систему одиниць (SI).

Поряд з одиницями SI за потреби в дужках можна зазначити одиниці раніше застосовуваних систем, які дозволено використовувати. Заборонено в роботі використовувати різні системи позначення фізичних величин.

Між числовим значенням та позначкою одиниці фізичної величини має бути проміжок. Наприклад: «5 кг; 10 м; 5 млн. л ; 40 см³ ...».

Якщо в тексті роботи наведено низку числових значень фізичної величини, які виражено однією одиницею виміру, позначку цієї одиниці виміру пишуть тільки за останнім числовим значенням. В одному ряду чисел здебільшого наводять однакову кількість десяткових знаків для всіх значень, що утворюють ряд. Наприклад: «1,0; 1,5; 2,0; 2,5 г».

Якщо в позначці величини використано індекс, який є скороченням слів «номінальний» (ном.), «мінімальний» (мін.), «максимальний» (макс.), «абсолютний» (абс.), «відносний» (відн.) тощо, в індексі крапку не ставлять. Наприклад: « $U_{ном}$, $I_{відн}$ ».

5.5 Числові значення

Установлені числові значення величин та їхніх допусків та довірчих інтервалів для її застосування і контролювання, треба задавати з граничними відхилами або зазначати як найбільші і (або) найменші значення. Наприклад: «80 мм $\pm$ 2 мм або (80 $\pm$ 2) мм; (0,52 $\pm$ 0,03) моль/л».

Діапазон чисел у тексті позначають, використовуючи прийменники «від» і «до». Якщо в тексті роботи наводять діапазон числових значень фізичної величини, позначку одиниці виміру треба наводити після обох меж діапазону. Наприклад: «від 1 мм до 5 мм (а не від 1 до 5 мм); від 0°C до 17°C (а не від 0 до 17°C); від 10 кг до 120 кг (а не від 10 до 120 кг)».

Не можна відокремлювати одиницю фізичної величини від числового значення (подавати їх на різних рядках або сторінках).

Якщо треба зазначити два або три виміри, їх подають так:

80 мм $\times$ 25 мм $\times$ 50 мм, а не 80 $\times$ 25 $\times$ 50 мм.

Дробові числа треба подавати як десяткові дробі, за винятком розмірів у дюймах, які треба друкувати тільки, використовуючи знак правобіжна похила риска: «1/4», «1/2».

Якщо неможливо подати числове значення як десятковий дріб, то дозволено записати його як звичайний дріб в один рядок, використовуючи правобіжну похилу риску. Наприклад: «5/32; (50a – 4c)/(40b+20)».

Округлення числових значень величин до першого, другого, третього десяткових знаків для різних типорозмірів, марок і подібної продукції однієї назви має бути однакове. Якщо треба навести діапазон числових значень, його межі подають числами з однаковою кількістю десяткових знаків.

5.6 Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші, завданні на дипломну магістерську роботу, «АНОТАЦІЯ», «ЗМІСТ» номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці, і включають до загальної нумерації сторінок роботи. Таким чином, сторінка, з якої почнеться нумерація буде «ВСТУП».

Такі структурні частини роботи, як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «6. ВИСНОВКИ».

Номер розділу не пишуть, наприклад, перший розділ: «РОЗДІЛ 1». Ставлять номер розділу, наприклад: «1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ», після номера крапку не ставлять. Потім через рядок друкують заголовок підрозділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу не ставлять крапку, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера не повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, рисунок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування у тексті або в додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рисунок» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рисунок 1.2 – Назва

рисунку (другий рисунок першого розділу).

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в розділі роботи подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. З абзацу перед відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначеннями номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Якщо в розділі роботи одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

Формули в роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

5.7 Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватися у вигляді таблиць.

Приклад побудови таблиці:

Таблиця (номер) — Назва таблиці

	Заголовок граfi		Заголовок граfi	
	підзаголовок граfi	підзаголовок к граfi	підзаголовок граfi	підзаголовок граfi
Рядки	Заголовки рядків			

Боковик

Граfi (колонки)

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву наводять напівжирним шрифтом.

Заголовок кожної граfi в головці таблиці має бути по можливості коротким. Слід уникати повторів тематичного заголовка в заголовках граф, одиниці виміру зазначати у тематичному заголовку, виносити до узагальнюючих заголовків слова, що повторюються.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки - з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за стрілкою годинника. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці вказують порядкові номери граф, в другому – повторюють її боковик.

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз зліва над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж. табл. 1.2».

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінювати лапками, якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те саме», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не можна. Якщо цифрові або інші дані в якому-небудь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

Примітки до тексту таблиць, в яких наводять довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші кілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...
2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Зразки оформлення таблиць наведено у додатку Л.

5.8 Формули та рівняння

При використанні формул та рівнянь необхідно дотримуватися наступних правил.

Формули утворюють за допомогою редактора формул Microsoft Equation.

Найбільші, а також довгі та громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Короткі, однотипні формули, які відокремлені від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Рівняння і формули, що розміщують на окремих рядках, повинні бути відокремлені від тексту. Вище і нижче кожної формули залишають інтервал, що становить не менше одного рядка.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації:

- а) у тексті перед формулою є узагальнююче слово;
- б) цього потребує побудова тексту, що передує формулі.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, слід наводити під формулою з нового рядка у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі чи рівнянні. Перший рядок пояснення починається з абзацу словом «де» без двокрапки.

Наприклад: «При однобічних границях допуску (S_U чи S_L) відносно середньо - зважене відхилення C_P визначається наступними виразами:

$$C_P = \frac{S_U - \bar{x}}{3s} \text{ або } C_P = \frac{\bar{x} - S_L}{3s}, \quad (3.1)$$

де $\bar{x}$ – вибіркове середнє;

s – вибіркове стандартне відхилення».

Переносити формулу або рівняння на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка. При перенесенні на знакові операції множення застосовують знак «X».

Формули (або рівняння), що йдуть одна за одною і не розділені текстом, відокремлюють комою або крапкою з комою.

Наприклад:

$$C_P = \frac{S_U - \bar{x}}{3s}, \quad (3.2)$$

$$C_P = \frac{\bar{x} - S_L}{3s}. \quad (3.3)$$

Формули чи рівняння повинні приводитися в тексті тільки один раз. В подальшому на них необхідно давати посилання. Наприклад, «За рівнянням (1.2)».

5.9 Ілюстрації

Ілюструють роботу, виходячи із певного загального задуму, за ретельно продуманим тематичним планом, що допомагає уникнути ілюстрацій випадкових, пов'язаних із другорядними деталями тексту і запобігти невинуватим пропускам ілюстрацій до найважливіших тем. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст - ілюстрації.

Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів, вирівнюючи по центру. За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис).

Підпис під ілюстрацією зазвичай має чотири основних елементи:

– найменування графічного сюжету, що позначається словом

«Рисунок»);

- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного;
- експлікацію, яка будується так: деталі сюжету позначають цифрами, які виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом. Треба зазначити, що експлікація не замінює загального найменування сюжету, а лише пояснює його.

Приклад:

Рисунок 1.2 - Схема функціонування системи «Електронна акцизна марка»:

- 1) виробник відвантажує продавцю марки акцизного податку (МАП) з зазначенням коду, який заноситься до бази даних МАП;
- 2) продавець відвантажує виробнику (імпортеру) МАП з зазначенням серії та номеру, який заноситься до бази даних МАП.

Основними видами ілюстративного матеріалу є: креслення, технічний рисунок, схема, фотографія, діаграма і графік.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках «(рис. 3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1».

Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення (електрографічне копіювання, мікрофільмування). Ілюстрації виконують чорнилом, тушшю або пастою чорного кольору на білому непрозорому папері. У роботах слід застосовувати лише штрихові ілюстрації й оригінали фотознімків. Фотознімки розміром, меншим за формат А4, наклеюють на стандартні аркуші білого паперу формату А4.

При експорті ілюстрацій з редактору MS Excel зовнішню рамку треба убирати.

Зразки оформлення рисунків наведено у додатках К, Л.

5.10 Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні дипломного проекту необхідно давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в дипломній роботі, або на ідеях та висновках яких розроблюються проблеми, завдання, питання, вивчання яких присвячена дипломна магістерська робота.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

1) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

2) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, в кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

3) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

4) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути максимально точним у викладі думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і робити відповідні посилання на джерело;

5) цитування не повинно бути ні надмірним, ні недостатнім, бо і те і те знижує рівень наукової праці: надмірне цитування створює враження копіїтивності праці, а недостатнє — знижує наукову цінність викладеного матеріалу;

6) якщо треба виявити ставлення автора дипломної магістерської роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак запитання;

7) якщо автор дипломної магістерської роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора дипломної магістерської роботи, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Варіантами таких застережень є: (підкреслено мною. — М.Х.). Коли використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел, що мають велику кількість сторінок, тоді в посиланні слід точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул джерела, на яке дано посилання в дипломній магістерській роботі.

Посилання в тексті роботи на літературні джерела слід зазначити порядковим номером за списком літератури, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: «... у працях [1 – 3] ...», «Як відмічають деякі дослідники у своїх працях [1, 17, 36], це явище ще притаманно і .....».

При прямому цитуванні з багатосторінкових видань слід вказувати ще і сторінку першоджерела. Наприклад: В. А. Антонов визначає дане явище наступним чином: «Податкое навантаження – це ..... [12, с. 35].

Посилання, що наводяться в тексті, можна писати так:

"...у розділі 2...";

"...відповідно до підрозділу 2.3...";

"...на рис. 1.5...", або „...як це видно з рис. 3.1...”;

"...у табл. 3.2...";

“...згідно з даним табл. 3.2...” або “...виходячи із табл. 3.2...”;
 "...за формулою (3.5)...";
 "...у рівняннях (1.9) – (1.12)...";
 "...у додатку Б..." або “...(додаток Б)”;
 "...як впливає з рис. 3.3”.

Під час перекладу українською мовою наукових текстів неправильно добирають українські еквіваленти загальноновживаних лексем російської мови, перекладають дослівно усталені словосполучення. Для наукового стилю характерна наявність слів, які позначають процесуальні поняття. У цьому зв'язку треба розрізняти назви дій (процесів) і назви наслідків дії (процесу).

5.11 Оформлення списку джерел інформації

Список джерел інформації слід розміщувати одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні робіт);
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

1. Бібліографічний опис оформлюється згідно з: ДСТУ 8302:2015, ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 [1, 2].

Опис складається з елементів, які поділяються на обов'язкові та факультативні. У бібліографічному описі можуть бути тільки обов'язкові чи факультативні елементи. Обов'язкові елементи містять бібліографічні відомості, які забезпечують ідентифікацію документа. Їх наводять у будь-якому описі.

Проміжки між знаками та елементами опису є обов'язкові і використовуються для розрізнення знаків граматичної і приписаної пунктуації.

Приклади оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел наведено у додатку М.

5.12 Додатки

Додатки слід оформлювати як продовження роботи на її наступних сторінках, розташовуючи їх в порядку посилань на них у тексті. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої літери симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами (крім першої великої) повинно бути надруковано слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами українського алфавіту, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ї. Наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

Додатки повинні мати спільну з рештою роботи крізну нумерацію сторінок.

При необхідності текст додатків може поділятися на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, які слід нумерувати в межах кожного

додатку. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатку (літеру) і крапку. Наприклад: «А.2 – другий розділ додатку А; Г.3.1 – підрозділ 3.1 додатку Г».

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатку, слід нумерувати в межах одного додатку. Наприклад: «Рисунок Г.3» – третій рисунок додатку Г, «Таблиця А.2» – друга таблиця додатку А, «формула (А.1)» – перша формула додатку А.

6 ПІДГОТОВКА І ЗБІР ДОКУМЕНТІВ

Перед поданням дипломної магістерської роботи керівнику магістрант повинен поставити на титульному аркуші свій підпис чорним чорнилом. Після перевірки роботи керівник підписує титульний аркуш дипломної роботи, графічні матеріали і пише відгук на роботу.

Науковий керівник готує відгук, де висвітлює глибину і повноту розкриття теми; вказує на те, як студент володіє сучасними прийомами аналізу та інше.

Приклад структури відгуку керівника наведено у додатку Н.

Якщо робота відповідає зазначеним вимогам, то науковий керівник рекомендує її до захисту.

У відгуку керівник оцінює роботу за 4-бальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») з стислим обґрунтуванням поставленого балу і дає рекомендації до захисту роботи у ДЕК і присвоєнні студенту кваліфікації спеціаліста за спеціальністю «Оподаткування».

Рецензентами дипломної роботи можуть виступати практичні працівники-фахівці підприємств, на яких проводилися дослідження або провідні фахівці інших ВНЗ, які мають вчене звання та науковий ступінь за фахом.

Письмова рецензія завершується загальним висновком про позитивну (негативну) оцінку роботи (без бальної оцінки) та можливість (неможливість) присвоєння студенту кваліфікації магістра за спеціальністю «Облік і оподаткування», структуру якої наведено у додатку Н.

Приклад оформлення рецензії поданий у додатку П.

Також студенту необхідно отримати довідку з бази переддипломної практики.

Довідка (за наявності) складається у довільній формі, приклад оформлення якої поданий в додатку Р.

Обов'язковим для студентів, що навчаються за програмою підготовки магістра, є участь в науково-практичних конференціях. Студентам пропонується прийняти участь в: Університетській науково-практичній студентській конференції магістрантів НТУ «ХП», Міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я» (Microcad).

Для публікації статей на факультеті видається збірка наукових праць «Вісник НТУ «ХП». Технічний прогрес та ефективність виробництва».

Правила подання тез і статей надано на сайті <http://vestnik.kpi.kharkov.ua/>.

7 ПОПЕРЕДНІЙ ЗАХИСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Попередній захист дипломної роботи покликаний реально оцінити рівень підготовки дипломної роботи студентом. З цією метою завідувач кафедри призначає комісію в складі 3-4 співробітників кафедри. Дата проведення попереднього захисту встановлюється згідно з розпорядженням завідувача кафедри.

На попередній захист у студента повинні бути: повністю готова робота (у непереплетеному вигляді), комплект вищенаведених документів.

На попередній захист студент повинен подати дипломну роботу та підготувати доповідь, в якій чітко повинно бути відбито:

- які завдання дослідження і яким чином вирішені;
- які результати як наслідок вирішення поставлених завдань отримані тощо.

Ключові моменти доповіді повинні бути відбиті і у роздатковому (ілюстративному) матеріалі.

Метою проведення попереднього захисту роботи на кафедрі є:

- перевірка дотримання вимог щодо змісту роботи (виходячи з наданого завдання) та її оформлення;
- перевірка наявності усіх супровідних документів (довідка або підприємства, відгук наукового керівника, матеріали апробації результатів дослідження (ксерокопії (витяги) програм наукових конференцій, тез доповідей, наукових статей тощо);
- перевірка готовності автора до захисту роботи в ДЕК (вільне володіння матеріалом дипломного дослідження, здатність правильно відповідати на питання стосовно сутності та результатів дослідження, наявність демонстраційного матеріалу для публічного захисту роботи).

Комісія після докладного ознайомлення про хід виконання дипломних робіт надасть висновок про якість проведеної студентом роботи, зробить зауваження з доопрацювання і дасть відповідні рекомендації.

До подання на підпис завідувачу кафедри для допуску до захисту робота повинна бути переплетена, на титульному аркуші роботи повинні знаходитися підписи виконавця, керівника роботи. Документи (рецензія і відгук керівника) повинні бути покладені в конверт формату А-5, а конверт повинен бути наклеєний до внутрішньої сторони твердої обкладинки.

Оформлену дипломну роботу реєструють на кафедрі і передають на розгляд завідувачу кафедри, який приймає рішення про допуск студента до захисту дипломної роботи на засіданні ДЕК.

Перед подачею на підпис завідувачу кафедри, студент повинен ще раз уважно вичитати роботу і перевірити усунення недоліків, виявлених нормоконтролером, оскільки, у випадку, якщо завідувач кафедри не підпише роботу, - її необхідно буде розшивати, усувати недоліки і переплітати ще раз.

Допуск до захисту здійснюється шляхом відповідного запису

завідувача кафедри.

Якщо завідувач кафедри вважає за неможливе допустити дипломну роботу до захисту через її незадовільну якість, це питання має бути заслухане на засіданні кафедри за участю керівника. Обговорення оформлюється протоколом і подається на затвердження директору інституту і ректору університету.

8 НОРМОКОНТРОЛЬ І ДОПУСК ДО ЗАХИСТУ

Повністю готову роботу (у непереплетеному вигляді), підписану студентом і керівником дипломної роботи, комплект вищенаведених документів студент представляє на нормоконтроль. Графік нормоконтролю і персональний склад нормоконтролерів затверджує завідувач кафедри.

Нормоконтролер в присутності студента перевіряє на відповідність роботи вимогам щодо змісту та оформлення.

Відмітка про проходження нормоконтролю проставляється на титульному аркуші пояснювальної записки до дипломної роботи. Зауваження записуються в журнал нормоконтролю.

Якщо зауваження не істотні, нормоконтролер ставить відмітку відразу, якщо істотні, - після їх усунення.

9 ПОРЯДОК ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Захист дипломної магістерської роботи відбувається на відкритому засіданні екзаменаційної комісії та регламентується „Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах”.

При підготовці до захисту дипломної роботи студент повинен скласти доповідь і погодити її з керівником роботи, яка включає:

- повне найменування теми дипломної роботи і обґрунтування її актуальності;
- мету і завдання, поставлені студентом при розробці дипломної роботи;
- результати проведених аналітичних досліджень;
- виявлені напрями і можливості оптимізації предмету дослідження на прикладі бази переддипломної практики;
- висновок про можливість реалізації пропозицій дипломної роботи і їх подальший розвиток.

На виступ студента-дипломника відводиться до 7-10 хвилин.

Виступ повинен бути пов'язаний з наведеними роздатковими (супровідними) матеріалами, на які необхідно посилатися під час доповіді.

Доповідь доцільно будувати не шляхом викладення змісту роботи по розділах, а розкриваючи логіку отримання найбільш значущих результатів. Студенту необхідно врахувати наступні поради при підготовці тексту своєї доповіді: використати прості слова і прості стверджувальні речення; повторювати іменники, уникати займенників: не зловживати цифрами:

призводити їх рівно стільки, скільки вимагається для об'єктивного погляду на проблему: записувати цифри, відділяючи кожні три знаки з правої сторони крапкою (щоб не рахувати нулі); уникати непотрібних цитат; слід викладати, передусім, власні судження. Якщо захист відбувається через тривалий час після здачі роботи, то перед захистом необхідно ще раз ретельно вивчити всі матеріали, бо деякі положення і логічні міркування можуть виявитися забутими.

Необхідно підготувати презентацію (плакати, слайди), ілюстративний матеріал для проведення доповіді. Ілюстрації (слайди) повинні, по-перше, відбивати основні результати, досягнуті в роботі, і, по-друге, бути погоджені з матеріалом, що викладається. Слайди повинні мати номер (наприклад, Слайд №1) у верхньому правому куті і мати назву. Перший слайд відбиває інформацію титульного аркушу дипломної роботи. Інформація щодо наступних слайдів формується згідно зі змістом доповіді.

При використанні схем важливо забезпечити їх візуальне сприймання членами комісії. Неохайно оформлені, погано розроблені схеми, наявність помилок в них знижують враження від захисту та чинять на комісію негативний вплив.

Перед захистом секретар ДЕК оголошує прізвище, ім'я, по-батькові студента і керівника, а також тему дипломної магістерської роботи і передає роботу голові комісії.

Після цього слово для доповіді надається дипломнику. Доповідь рекомендується почати: «Шановний Голове! Шановні члени Державної комісії, шановні присутні! Вашій увазі надається дипломна робота на тему «Тема дипломної магістерської роботи»». В кінці доповіді необхідно про це повідомити і подякувати за увагу: «Доповідь закінчена. Дякую за увагу. Прошу ставити питання».

На захисті студент повинен показати не тільки знання теми, але і ступінь опанування науковим засобом мислення, логічним і статистичним аналізом проблем, що досліджуються, спроможність до самостійної наукової праці, вміння чітко і ясно викладати свої думки і висновки.

Після доповіді студента зачитується рецензія на дипломну роботу, і студент має відповісти на всі зауваження рецензента.

Під час захисту дипломної роботи члени ДЕК, присутні на захисті викладачі, спеціалісти можуть задавати студентові запитання щодо змісту дипломної роботи. Відповіді студента мають бути конкретними, аргументованими і короткими.

Після відповіді студента на запитання оголошується відгук наукового керівника виконаної дипломної роботи.

Рішення про оцінку дипломної роботи приймається членами державної комісії на закритому засіданні, по завершенні якого урочисто оголошуються результати захисту. Також ДЕК може прийняти рішення про рекомендацію окремих студентів до вступу до аспірантури, видачі «диплому з відзнакою».

Якщо захист дипломної роботи не відбувся з поважних причин, про що студент у ДЕК має подати відповідні документи, ректор університету може

подовжити його навчання до наступного терміну роботи ДЕК із захисту дипломних магістерських робіт, але не більше як на один рік. Державна комісія після завершення роботи складає звіт, в якому відображаються основні кількісні показники щодо рівня і якості успішності щодо проведеного захисту, характеристик виконаних дипломних магістерських робіт щодо впровадження конкретних пропозицій у практику діючих підприємств, застосування сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій в аналітичних дослідженнях і т. ін.

Звіт ДЕК обговорюється на засіданні кафедри та вченій раді інституту ЕМБ НТУ «ХП».

Захищені дипломні магістерські роботи і один примірник супровідного матеріалу здаються в архів НТУ «ХП», які там зберігаються протягом п'яти років.

10 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Підсумкову, диференційовану за чотирибальною шкалою, оцінку дипломної магістерської роботи визначає Державна екзаменаційна комісія, її рішення є остаточним і оскарженню не підлягає.

У процесі визначення оцінки враховується низка важливих показників якості дипломної магістерської роботи.

Змістовні аспекти роботи:

- актуальність обраної теми дослідження;
- спрямованість роботи на розробку реальних практичних рекомендацій;
- відповідність логічної побудови роботи поставленим меті та завданням;
- широта й адекватність методологічного та діагностичного апарату;
- наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;
- рівень обґрунтування запропонованих рішень;
- ступінь самостійності проведення дослідження;
- розвиненість мови викладення роботи та її загальне оформлення.

Якість захисту роботи:

- уміння стисло, послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження;
- здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, професійні погляди;
- загальний рівень підготовки студента;
- володіння культурою презентації.

Критерії одержання оцінки:

Відмінно. Дипломна робота є бездоганною: має елементи наукової новизни та практичне значення, доповідь логічна і коротка, проголошена вільно, автор виявляє високий рівень підготовки з фаху, відгук і рецензія позитивні, відповіді на запитання членів ДЕК правильні і стислі.

Добре. Тема роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині поверхово зроблений

аналіз літературних джерел, недостатньо використані інформаційні матеріали суб'єкта дослідження, мають місце окремі зауваження в рецензії та відгуку, доповідь логічна, проголошена вільно, відповіді на запитання членів ДЕК в основному правильні, оформлення роботи в межах вимог.

Задовільно. Тема дипломної роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета роботи, теоретичний розділ має виражений компілятивний характер, наукова полеміка відсутня, в аналітичній частині є надлишок елементів описовості, добір інформаційних матеріалів (таблиці, графіки, схеми) не завжди обґрунтований, заходи і пропозиції не достатньо переконливі, рецензія і відгук містять окремі зауваження, доповідь прочитана за текстом, не всі відповіді на запитання членів ДЕК правильні або повні. Є зауваження щодо оформлення дипломної роботи.

Незадовільно. Нечітко сформульована мета дипломної роботи. Розділи недостатньо пов'язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел. Аналіз виконаний поверхово, переважає описовість на шкоду системності і глибині. Запропоновані заходи носять випадковий, непослідовний характер, їх економічне обґрунтування неповне. Оформлення роботи далеке від зразкового. Ілюстрації до захисту відсутні. Відповіді на запитання членів ДЕК неточні або неповні.

Додаток А
Рекомендована тематика дипломних магістерських робіт
за змістовними блоками

ЗМІСТОВНИЙ БЛОК 1:

Фінанси виробничих підприємств, підприємств сфери послуг та інших прибуткових підприємницьких структур

1. Планування податкових платежів підприємства.
2. Корпоративний податковий менеджмент як спосіб оптимізації податкових платежів на підприємстві.
3. Організація обліку і звітності з податку на прибуток підприємства.
4. Порядок справляння податку на доходи фізичних осіб.
5. Порядок справляння податку на додану вартість.
6. Акцизне оподаткування в сучасних умовах.
7. Оподаткування доходів фізичних осіб в сучасних умовах.
8. Механізм оподаткування прибутку підприємства в сучасних умовах.
9. Удосконалення обліку ПДВ в системі електронного адміністрування.
10. Особливості оподаткування сільськогосподарських товаровиробників.
11. Функціонування спрощеної моделі оподаткування.
12. Альтернативні системи оподаткування у розбудові економіки України.
13. Податок на додану вартість в системі оподаткування споживання.
14. Податок на додану вартість: проблеми вдосконалення механізму справляння та адміністрування.
15. Податок на прибуток підприємств у системі прямого оподаткування.
16. Податок на прибуток підприємств і його вплив на ефективність господарювання.
17. Податок на прибуток підприємств в системі оподаткування підприємств.
18. Податок на прибуток підприємств: проблеми вдосконалення механізму справляння та адміністрування.
19. Податок на доходи фізичних осіб і його роль у розвитку підприємницької діяльності.
20. Податок на доходи фізичних осіб в системі податків з населення.
21. Податки та збори на заробітну плату в системі оподаткування доходів громадян.

ЗМІСТОВНИЙ БЛОК 2:

Державний податковий менеджмент

22. Система оподаткування в Україні: еволюція та проблема вибору оптимальної моделі
23. Макроекономічний аналіз вітчизняної податкової системи.
24. Реформування податкової системи України: економічні і соціальні наслідки.
25. Податкові аспекти інтеграції економіки України у світовий ринок.

26. Вплив оподаткування на інвестиції та економічне зростання в державі.
27. Фіскальний потенціал України та ефективність справляння податків.
28. Оцінка впливу податкової політики на економічні процеси в Україні.
29. Податкова політика та економічний розвиток регіонів.
30. Моделювання та прогнозування податкових надходжень на загальнодержавному рівні.
31. Державний податковий менеджмент: реалії та напрями вдосконалення.
32. Податкове прогнозування і планування: сутність та соціально-економічне значення.
33. Податкове регулювання в Україні: сутність, особливості застосування та напрями вдосконалення.
34. Податкові пільги: необхідність та ефективність застосування в сучасних умовах.
35. Податкове навантаження і економічні інтереси підприємства.
36. Податковий менеджмент оподаткування фізичних осіб в Україні.
37. Податковий контроль як елемент протидії ухиленню від сплати податків.
38. Превентивний податковий контроль.
39. Податковий контроль у сфері прямого оподаткування.
40. Податковий контроль у сфері непрямого оподаткування.
41. Виїзні податкові перевірки в умовах дерегулювання підприємницької діяльності.
42. Невийзні податкові перевірки: організація, методика та напрями модернізації.
43. Адаптація роботи ДФС України до європейських стандартів в умовах глобалізації економічних процесів.
44. Україна і СОТ: механізми та перспективи співпраці в сфері оподаткування.
45. Україна в глобальній торговій системі: митний аспект.
46. Митне адміністрування та економічна безпека держави: можливості забезпечення національних інтересів.
47. Прагматика і проблематика оподаткування інвестиційної діяльності в Україні.
48. Теорія та практика формування і розвитку альтернативних методів оподаткування.
49. Сучасний стан та перспективи адміністрування майнових податків.
50. Управління податковим боргом в державі: реалії та шляхи модернізації.
51. Ухилення від оподаткування: причини, наслідки та прагматика протидії.
52. Податки на споживання та перспективи їх розвитку в Україні.
53. Майнове оподаткування та шляхи його розвитку в Україні.
54. Платежі за ресурси та їх вплив на раціональне природокористування.
55. Роль податку на додану вартість в регулюванні споживчого попиту і пропозиції.
56. Податок на додану вартість і його вплив на розвиток зовнішньоекономічної діяльності.
57. Управління податковим боргом та його ефективність.

58. Супроводження великих платників податків: організація, облік, контроль.

Примітка: Тематика дипломних магістерських робіт перезатверджується кожний рік. Тому деякі з наведених тем, зважаючи на зменшення їх актуальності можуть бути скасовані. Також, в свою чергу, можуть бути додані нові, більш актуальні в сучасних умовах.

Додаток Б

Зразок заяви на затвердження теми дипломної роботи

На тему, що МІСТИТЬСЯ у рекомендованій тематиці

Зав.кафедрою менеджменту та оподаткування
д. е. н., проф. _____
студента Інституту економіки, менеджменту
і міжнародного бізнесу НТУ «ХП»
6 курсу, групи БЕМ-44А
денного відділення
Іванченка Івана Івановича

Заява

Прошу затвердити тему моєї дипломної магістерської роботи -
«Організація податкового планування на підприємстві».

/ підпис, дата /

Не заперечую:
/ підпис керівника /

На тему, що НЕ МІСТИТЬСЯ у рекомендованій тематиці

Зав.кафедрою менеджменту та оподаткування
д. е. н., проф. _____
студента Інституту економіки, менеджменту
і міжнародного бізнесу НТУ «ХП»
6 курсу, групи БЕМ-44А
денного відділення
Петрук Романа Миколайовича

Заява

Прошу розглянути можливість додаткового внесення до протоколу та
затвердити тему моєї дипломної магістерської роботи - «Податкова політика
в системі управління підприємством».

/ підпис, дата /

Не заперечую:
/ підпис керівника /

Додаток В

Форма бланку листка-завдання до дипломної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

Інститут, відділення _____

Кафедра, циклова комісія _____

Освітньо-кваліфікаційний рівень _____

Спеціальність _____

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ**Завідувач кафедри, голова циклової
комісії** _____

«___» _____ 201__ року

**ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТА**_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1 Тема роботи _____

керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «___» _____ 201__ року № _____

2. Строк подання студентом роботи _____ 201__ р. _____

3. Вихідні дані до роботи _____

---

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

---

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

---

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Номер етапу	Назва етапів дипломного проекту	Строк виконання етапів проекту	Примітка

Студент

_____

_____

(підпис) (ініціали і прізвище)

Керівник роботи

_____

_____

(підпис) (ініціали і прізвище)

« ____ » _____ 201 р.

Продовження Додатку Г

**Форма бланку індивідуального графіка написання та оформлення
дипломної роботи****НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ****"Харківський політехнічний інститут"****ЗАТВЕРДЖУЮ**Зав. кафедри менеджменту та оподаткування
д.е.н., професор _____

«__» _____ 20__ р.

ГРАФІК НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

на тему: _____

студента(ки) _____ курса _____ групи _____

(прізвище, ініціали)

№ з/п	Етапи виконання дипломної роботи	Термін виконання	Відмітка керівника про виконання
1	Підбір літератури, її вивчення і обробка. Укладання бібліографії за основними джерелами		
2	Укладання плану (змісту) дипломної роботи і погодження його з керівником		
3	Розробка і подання на перевірку першого розділу		
4	Збір, систематизація та аналіз практичних матеріалів		
5	Розробка і подання другого розділу		
6	Розробка і подання третього розділу		
7	Погодження з керівником висновків і пропозицій		
8	Переробка (доопрацювання) дипломної роботи у відповідності з зауваженнями і подання		
9	Збір документів (довідка, відгук, рецензія)		
10	Нормоконтроль		
11	Подача на підпис до завідувача кафедри		
12	Розробка тез доповіді для захисту		
13	Попередній захист		
14	Захист роботи в ДЕК		

/ підпис студента /

/ підпис керівника /

Продовження Додатку Г

Зразок оформлення листка-завдання до дипломної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

Інститут, відділення Економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу
 Кафедра, циклова комісія менеджменту та оподаткування
 Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр
 Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
 (шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Завідувач кафедри, голова циклової
комісії** _____

Н. С. Краснокутська
 «___» _____ 201_ року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ
Глущенко Анастасії Костянтинівни

_____
 (прізвище, ім'я, по батькові)

1 Тема роботи Акцизний податок у системі оподаткування

керівник роботи Коптєва Ганна Миколаївна, к.е. н, доцент
 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «26» жовтня 2017 року № 2321

2. Строк подання студентом роботи 201 р.

3. Вихідні дані до роботи _____

1. Фінансова звітність підприємства

2. Статистичні матеріали

3. Податкова звітність підприємства з акцизного податку

4. Інші матеріали

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Пояснювальна записка до дипломної роботи.

2. Розрахунок основних економічних показників підприємства

3. Розрахунок суми податкового зобов'язання з акцизного податку

4. Рекомендації щодо удосконалення механізму оподаткування акцизним податком

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Аналіз основних економічних показників підприємства.

2. Механізм розрахунку податкового зобов'язання з акцизного податку

3. Пропозиції у системі оподаткування акцизним податком

4. Удосконалення механізму оподаткування акцизним податком

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Охорона праці та навколишнього середовища	к.т.н., проф. Мовмига Н.Є.		
Цивільний захист	к.т.н., доц. Любченко І.М.		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Номер етапу	Назва етапів дипломного проекту	Строк виконання етапів проекту	Приміти
1	Охорона праці та навколишнього середовища	20.12.18	
2	Цивільний захист	21.12.18	
3	Теоретичні основи акцизного оподаткування	15.09.18	
4	Механізм організації податкового обліку і звітності з акцизного податку на підприємстві	30.10.18	
5	Розробка пропозицій і рекомендацій	23.11.18	
6	Оформлення дипломної роботи і звіту	25.12.18	

Студентка

(підпис)

А. К. Глущенко

(ініціали і прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

Г. М. Коптєва

(ініціали і прізвище)

« _____ » _____ 201 р.

Додаток Д

Д.1 Зразок оформлення титульного аркушу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
"Харківський політехнічний інститут"

Інститут, відділення Економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу
Кафедра, циклова комісія Менеджменту та оподаткування
Напрямок підготовки (спеціальність) 07 "Управління та адміністрування"
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

До захисту допускаю

Завідувач кафедри

Н. С. Краснокутська

(ініціали та прізвище)

(підпис, дата)

ДИПЛОМНА РОБОТАосвітньо-кваліфікаційного рівня магістрТема роботи Акцизний податок у системі оподаткуванняШифр роботи БФ-45 БЕМ, 01
(група, номер теми за наказом)Виконавець Глущенко Анастасія Костянтинівна
(прізвище, ім'я, по-батькові)Керівник к.е.н, доцент Коптева Ганна Миколаївна
(посада, прізвище, ім'я, по-батькові)

Харків 2018

Додаток Е

Приклади складання анотації на дипломну магістерську роботу**АНОТАЦІЯ**

до дипломної роботи Глущенко А.К. «Акцизний податок у системі оподаткування»

Ключові слова: АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК, НЕПРЯМИЙ ПОДАТОК, ТЮТЮНОВІ ВИРОБИ, СПЕЦИФІЧНА СТАВКА, АДВАЛОРНА СТАВКА, ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ

В дипломній роботі розглянуто теоретико-методологічні аспекти акцизного оподаткування, досліджено зарубіжний досвід акцизного податку, проведено аналіз фінансового стану підприємства ПрАТ «Філіп Морріс Україна». Автором роботи сформульоване власне визначення електронної акцизної марки, а також побудовані регресійні моделі, що описують стохастичний зв'язок між макроекономічними показниками і надходженням акцизного податку до бюджету.

АННОТАЦИЯ

к дипломной работе Глущенко А.К. «Акцизный налог в системе налогообложения»

Ключевые слова: АКЦИЗНЫЙ НАЛОГ, КОСВЕННЫЙ НАЛОГ, ТАБАЧНЫЕ ИЗДЕЛИЯ, СПЕЦИФИЧЕСКИЕ СТАВКИ, АДВАЛОРНАЯ СТАВКА, НАЛОГОВЫЕ ПОСТУПЛЕНИЯ

В дипломной работе рассмотрены теоретико-методические аспекты акцизного налогообложения, исследован зарубежный опыт акцизного налога, проведен анализ финансового состояния предприятия ЧАО «Филип Моррис Украина». Автором работы сформулировано собственное определение электронной акцизной марки, а также построены регрессионные модели, описывающие стохастическую связь между макроекономическими показателями и поступлением акцизного налога в бюджет.

ABSTRACT

to the tesis Glushchenko A.K. "Excise tax in the tax system"

Keywords: EXCISE TAX, INDIRECT TAX, TOBACCO PRODUCTS, THE SPECIFIC RATE, AD VALOREM RATES, TAX REVENUES

In the thesis work the theoretical and methodological aspects of the excise tax, we studied the international experience of the excise tax, the analysis of the financial condition company Private Joint Stock Company "Philip Morris Ukraine". The author of the work to formulate its own definition of electronic tax stamps, as well as the regression models describing stochastic link between macroeconomic indicators and the receipt of the excise tax to the budget.

Додаток Ж

Приклад оформлення змісту дипломної роботи**ЗМІСТ**

Вступ.....	3
1 Теоретичні основи акцизного оподаткування в Україні.....	7
1.1 Сутність та значення акцизного оподаткування в системі непрямих податків.....	7
1.2 Еволюція акцизного податку в Україні.....	21
1.3 Фіскально-регулюючі аспекти акцизного податку.....	30
2 Аналіз акцизного оподаткування на прикладі ПрАТ «Філіп Морріс Україна».....	42
2.1 Аналіз фінансового стану підприємства.....	42
2.2 Розрахунок акцизного податку на підприємстві.....	60
2.3 Декларування податкових зобов'язань з акцизного податку	67
3 Удосконалення порядку акцизного оподаткування.....	73
3.1 Реформування акцизного оподаткування.....	73
3.2 Розрахунок економічного ефекту від реформування акцизного податку.....	83
3.3 Прогнозування надходжень акцизного податку до бюджету.....	88
4 Охорона праці та навколишнього середовища.....	93
5 Цивільний захист.....	107
Висновки.....	114
Список джерел інформації.....	117
Додаток А Операції з підакцизними товарами, які звільняються від оподаткування.....	123

Додаток К

Приклад розміщення тексту на сторінках

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ
В УКРАЇНІ*1 інтервал***1.1 Сутність та значення акцизного оподаткування в системі непрямих податків**

Акцизами є непрямі податки на певні товари, що включаються в ціну товару і оплачуються покупцями. Вони встановлюються, як правило, на дефіцитну і високорентабельну продукцію і товари, призначені для населення і держави, що є монополією [1].

Система непрямого оподаткування включає податки, які зображені на рис. 1.1.

Рисунок 1.1 – Класифікація непрямих податків

1 інтервал

Структура активів балансу ПрАТ «Філіп Морріс Україна» наведена в табл. 2.2.

1 інтервал

Таблиця 2.2 - Структура активів балансу ПрАТ «Філіп Морріс Україна»

Показник	Роки						Відхилення (+;-) (2015-2017)	
	2015		2016		2017			
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 Необоротні активи	1169541	38,246	1176128	28,43	1216414	23,63	+46873	+ 104,00

Продовж. табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2.Оборотні активи:	1888460	61,754	2960760	71,57	3930750	76,37	+2042290	+ 208,14

1 інтервал

Оцінка фінансової стійкості підприємства має на меті об'єктивний аналіз розміру та структури активів і пасивів підприємства та визначення на цій основі міри його фінансової стабільності й фінансування, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його фінансової стратегії.

1. Коефіцієнт незалежності (автономії):

1 інтервал

$$K_H = \frac{BK}{\sum K}, \quad (2.1)$$

1 інтервал

де BK - власний капітал;

$\sum K$ - загальний капітал (валюта балансу).

Отже, здійснивши аналіз фінансових показників стійкості можна зробити висновок, що наведені коефіцієнти зменшились у 2017 році у порівнянні з 2015 роком, що є негативним і означає зменшення власного капіталу підприємства і погіршення його платоспроможності.

Додаток Л

Зразки оформлення таблиць, рисунку у додатках

Таблиця Л.1 - Аналіз фінансової стійкості ПрАТ «Філіп Морріс Україна» за 2015-2017 рр

Назва коефіцієнту	Оптимальне значення	Роки		
		2015	2016	2017
Коефіцієнт фінансової незалежності	>0,5	0,44	0,191	0,155
Коефіцієнт фінансової стійкості	>1,0	0,448	0,065	0,164
Коефіцієнт фінансування	> 1	0,789	0,237	0,183

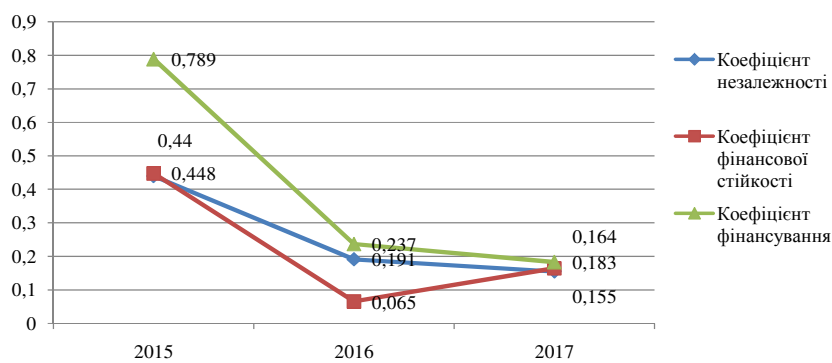

Рисунок Л.1 - Аналіз фінансової стійкості
ПрАТ «Філіп Морріс Україна» за 2015-2017 рр

Додаток М

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел

Характеристика джерела	Приклади оформлення
Книги: Один автор	Шваб Л. І. Економіка підприємства: навч. посіб. для студ. вищ. навч. зал. / Л.І. Шваб. – К.: Каравела, 2005. – 568 с.
Два автори	Бойчик І. М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І. М Бойчик, П.С. Харків – К.: Каравела, 2001. – 298 с.
Три автори	Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г. Д.; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. — Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс, 2007. — 265 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. — К.: НДІ «Укراгропромпродуктивність», 2006. — 106 с.
П'ять і більше авторів	Психология менеджмента/ (Власов П. К., Липницкий А. В., Лушихина И. М. и др.); под ред. Г. С. Никифорова. — [3-е изд.]. — Х.: Гуманитар. центр, 2007. — 510 с.
Без автора	Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. — К.: Граніт, 2007. — 119 с.
Статті – один автор	Шевченко Л. С. Конкурентоспроможність фірми на ринку праці / Л. С. Шевченко // Демографія та соціальна економіка. – 2010. – № 7. – С. 60-65.
Статті – два автори	Лісогор І. А. Сучасний ринок праці / І. А. Лісогор, Н. П. Іванов // Демографія та соціальна економіка. – 2010. – № 12. – С. 102-108.
Багатотомний документ	Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч. 1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М.. Парамонова. — К. : НТУУ «КПІ», 2006. — 125 с.
Матеріали конференцій, з'їздів	Кібернетика в сучасних економічних процесах: зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. — К.: ICOA, 2002. — 147 с.
Словники	Європейський Союз: словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. — 2-ге вид., оновл. — К.: К.І.С., 2006. — 138с.
Законодавчі та нормативні документи	1. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. № 803 – XII // Законодавство України про працю: зб. Номат.-прав. актів.— К.: Парлам. вид-во, 2006. — С. 15-27.

Стандарти	Якість води. Словник термінів: ДСТУ ISO 6107-1:2004 - ДСТУ ISO 6107-9:2004. — [Чинний від 2005-04-01] — К. : Держспоживстандарт України, 2006. — 181 с. — (Національні стандарти України).
Каталоги	Межгосударственные стандарты: каталог: в 6 т. / (сост. Ковалева И. В., Павлюка В. А.; ред. Иванов В. Л.). — Львов: НТЦ «Леонорм-стандарт», 2006. — (Серия «Нормативная база предприятия»). Т. 5. — 2007. — 264 с.
Дисертації	Петров П. П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. ... доктора фіз.-мат. наук : 01.03.02 / Петров Петро Петрович. — К., 2005. — 276 с.
Автореферати дисертацій	Новосад І. Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08. «Технологія машинобудування» / І. Я. Новосад. — Тернопіль, 2007. — 20 с.
Авторські свідоцтва	А. с. 1007970 СССР, МКИ ³ В 25 J 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В. С. Ваулин, В. Г. Кеймайкин (СССР). — № 3360585/25-08; заявл. 23.11.81 ; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12.
Патенти	Пат. 2187888 Российская Федерация, МПК ⁷ Н 04 В 1/38, Н 04 J 13/00. Приемопередающее устройство / Чугаева В. И.; заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. — № 2000131736/09 ; заявл. 18.12.00 ; опубл. 20.08.02, Бюл. № 23 (II ч.).
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж. Л.Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. — 2007. — № 6. — С. 15-18, 35-38.
Електронні ресурси	1. Про оплату праці: Закон України від 24 берез. 1995 р., № 108/95-ВР [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. — Офіц. веб-сайт. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=108%2F95-%E2%F0 . 2. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Держ. ком. статистики України. — Офіц. Веб-сайт. — Режим доступу http://www.nbuv.gov.ua/ . 3. Загальна характеристика продукції, поняття і класифікація [Електронний ресурс] // Реферати на українському порталі. — Режим доступу: http://referat.atlant.ws/ .

Додаток Н
Структура відгуку керівника та рецензії

ВІДГУК

наукового керівника на дипломну роботу
студента ____ курсу, Інституту____, групи ____
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
за спеціальністю «Облік і оподаткування»

Студента(ки) _____
прізвище, ім'я та по батькові

На тему _____

Виконану на матеріалах _____
назва підприємства, на матеріалах якого виконується робота

Актуальність теми.

Позитивне в роботі.

Наявність самостійних розробок автора, елементів наукової новизни.

Практична цінність висновків і пропозицій.

Недоліки.

Загальна оцінка дипломної роботи та рекомендації до захисту.

Науковий керівник _____
підпис звання, посада, прізвище, ініціали

«____» _____ 20__ р.

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу студента ____ курсу,
Інституту____, групи ____
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
за спеціальністю «Облік і оподаткування»

Студента(ки) _____
прізвище, ім'я та по батькові

На тему _____

Виконану на матеріалах _____
назва підприємства, на матеріалах якого виконується робота

Актуальність теми і доцільність її розробки для підприємства.

Правильність та обґрунтованість висновків.

Рівень досягнення мети та вирішення поставлених завдань.

Практична цінність висновків і пропозицій.

Позитивне в роботі та недоліки.

Очікуваний ефект від впровадження рекомендацій

Загальна оцінка дипломної роботи

Рецензент _____
підпис звання, посада, прізвище, ініціали

«____» _____ 20__ р.

Додаток П

Приклад оформлення рецензії

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну магістерську роботу студента 6 курсу групи БЕМ-45А
Інституту економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»
за спеціальністю «Облік і оподаткування»

Коваленка Ігора Дмитровича

на тему «Оцінка та управління податковими ризиками в корпоративному менеджменті»

В умовах прогресуючого зростання обсягів теоретико-аналітичної інформації в процесі диверсифікованих і вузькоспеціалізованих досліджень набувають особливого значення і є найактуальнішими завдання щодо впровадження методичного забезпечення оцінки та управління податковими ризиками в корпоративному менеджменті.

Обґрунтованість висновків підтверджується коректним використанням в роботі відповідних методів досліджень. Достовірність одержаних результатів відповідає необхідному рівню повноти для обґрунтування економічних висновків.

Завдання, що означені автором у роботі вирішені в повному обсязі, однак їх кількість не дозволяє повністю досягти, означену автором мету дослідження.

Автором здійснені теоретичні і практичні дослідження, що пов'язані з процедурою оцінки імовірності настання фінансових ризиків підприємства та управління ними. Найбільшу практичну цінність має розроблена автором схема впливу податкових ризиків на діяльність підприємства (стор. 101) - від моменту їх генерації до його оцінки, аналізу та варіантів усунення.

Ураховуючи позитивні моменти означені вище, необхідно вказати і на деякі зауваження, які виникли при розгляді роботи:

- автор справедливо підкреслив, що запропонована ним процедура ідентифікації податкових ризиків підприємства в певних випадках може «не спрацювати» (стор. 97-100), але в яких саме випадках не вказав;

- загальна характеристика підприємства, на базі якого виконана робота обтяжена дрібною та зайвою інформацією (стор. 51-58).

Зазначені зауваження дещо знижують достатньо високий рівень дипломної магістерської роботи, але в той же час суттєво не впливають на її загальну позитивну оцінку, тому можна зробити загальний висновок, що дипломна магістерська робота Коваленка І.Д. «Оцінка та управління податковими ризиками в корпоративному менеджменті» за структурою та оформленням відповідає рівню науково-практичного дослідження та має практичну цінність і може бути оцінена позитивно, а її автор Коваленко Ігор Дмитрович заслуговує на присудження йому кваліфікації магістра за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Рецензент,
Начальник фінансового відділу
ПАТ «Енергомаш»,
канд. екон. наук

/ підпис рецензента /
/ печатка підприємства /

О.М. Власенко

Додаток Р

Зразок оформлення довідки з бази переддипломної практики

Кутовий штамп підприємства
і номером вихідної реєстрації
(або оформлений
на фірмовому бланку)

Д О В І Д К А

Видана студенту 6 курсу, групи БЕМ-45А Інституту економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу НТУ «ХП» Шевченку Антону Миколайовичу в тому, що його дипломна магістерська робота на тему «Функціонування спрощеної моделі оподаткування» дійсно виконана ним на базі реальної звітності бази переддипломної практики - Приватної виробничої фірми «ПромСтрой» за 2015-2017 рр.

Впровадити такі рекомендації щодо удосконалення:

Економічний ефект від впровадження розроблених пропозицій склав _____ грн. у тому числі за рахунок резервів, визнаних практичними працівниками _____ грн.

Соціальний ефект від впровадження розроблених пропозицій полягає

Довідка видана для подання до НТУ «ХП» без фінансових зобов'язань перед автором дослідження.

Студент(ка)

_____

підпис

_____

прізвище та ініціали

Науковий керівник

_____

підпис

_____

прізвище та ініціали

підпис

прізвище та ініціали

Директор ПФФ «ПромСтрой»

/підпис/

О.Д. Нікітін

/ печатка підприємства /

М.П.

Додаток С

Зразок оформлення автореферату дипломної магістерської роботи

Зразок оформлення титульної сторінки автореферату

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

Навчально-науковий інститут
економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу

Луценко Катерина Юріївна

УДК 336.226

**ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ
У СУЧАСНИХ УМОВАХ**

Автореферат дипломної роботи на здобуття кваліфікації магістра
Спеціальність 071 – Облік і оподаткування

Харків 2018

Продовження Додатку С

Зразок оформлення зворотного боку титульної сторінки автореферату

Магістерською роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі менеджменту та оподаткування
у Навчально-науковому інституті економіки, менеджменту і міжнародному
бізнесі НТУ «ХПІ»

Науковий керівник (консультант): кандидат економічних наук, доцент

Коптєва Ганна Миколаївна

Національний технічний

університет «ХПІ»,

доцент кафедри менеджменту та
оподаткування

Офіційний рецензент:

науковий ступінь, вчене звання,

прізвище, ім'я, по батькові,

місце роботи, посада

Захист відбудеться „___” _____ 2018 р. о _____ годині на
засіданні екзаменаційної комісії у Навчально-науковому інституті
економіки, менеджменту і міжнародному бізнесі НТУ «ХПІ» за адресою:
61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 79/2, корпус У5, ауд. 404.

Продовження Додатку С

Зразок оформлення змісту автореферату дипломної магістерської роботи

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми...

Мета і завдання дослідження...

Об'єктом дослідження є....

Предметом дослідження є...

Методи дослідження...

Інформаційною базою дипломної роботи є...

Наукова новизна отриманих результатів дипломної роботи ...

Практичне значення одержаних результатів полягає в...

Апробація результатів дослідження відбулася...

Структура та обсяг дипломної роботи.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, проаналізовано сучасний стан та доведено необхідність поглиблення досліджень.....

У **першому розділі «Теоретичні основи податку на доходи фізичних осіб»** розкриттю сутності й ролі податку на доходи фізичних осіб.....

У **другому розділі «Нарахування та сплата податку на доходи фізичних осіб ПАТ «ПриватБанк»»** надана економічна характеристика банку та проведено аналіз ефективності його діяльності.....

У **третьому розділі «Шляхи удосконалення оподаткування фізичних осіб в Україні»** розкрито фіскальну ефективність податку на доходи фізичних осіб.....

.....

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити наступні висновки:

- 1...
- 2...
- 3...

Закінчення Додатку С

Зразок оформлення автореферату дипломної магістерської роботи

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

1....

2....

АНОТАЦІЯ

Луценко К.Ю. Податок на доходи фізичних осіб в сучасних умовах (на прикладі ПАТ Приватбанк). – Рукопис.

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування» - Національний технічний інститут «ХПІ». – Харків, 2018.

Дипломна робота містить теоретичні положення і розробку організаційно-методичних рекомендацій з удосконалення.....

Ключові слова: податок на доходи фізичних осіб, заробітна плата, проценти на депозит, податкова соціальна пільга, податкова звітність

ANNOTATION

Lutsenko K.Yu. Income tax for individuals in modern conditions (for example, PJSC PrivatBank). - The manuscript.

Specialty 071 "Accounting and Taxation" - National Technical Institute "KhPI". - Kharkiv, 2018.

Thesis contains theoretical positions and development of organizational and methodological recommendations for improvement .....

Key words: personal income tax, wages, interest on deposit, tax social privilege, tax reporting.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

2. ДСТУ 8302:2015 «Національний стандарт України. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». – Київ. ДП «УкрНДНЦ». – 2016. – 20с.
3. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».
4. Державний стандарт України ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення». – К.: Госстандарт Украины, 1997. – 37 с.
5. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у дисертації, і списку опублікованих робіт, який наводять в авторефераті // Бюлетень ВАК України. — 2009. — № 5. – С. 26-29.
6. ГОСТ 7.1-84 «СИБИД. Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления».
7. Державний стандарт України ДСТУ 3582-97 «Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила».

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ДИПЛОМНИХ РОБІТ
для студентів спеціальності 071 “Облік і оподаткування”
денної форми навчання

Укладачі: КРАСНОКУТСЬКА Наталія Станиславівна
КОПТЄВА Ганна Миколаївна.

Відповідальний за випуск Н.С. Краснокутська
Роботу до видання рекомендував В.Я. Міщенко

У авторській редакції

План 2018 р., поз. ____

Підп.до друку 24.05.2018 р. Формат 60х84 1/16. Папір офсетний.
Riso-друк. Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк.
Наклад 100 прим. Зам. № Ціна договірна

Видавничий центр НТУ «ХП».
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 3657 від 24.12.2009 р.
61002, Харків, вул. Кирпичова, 2

Електронна версія